

apΘkrif

The background of the image consists of several overlapping, curved bands of color. From top to bottom, there is a dark grey band, a red band containing the text, a yellow band, another red band, and a light grey band. The bottom portion of the image is dominated by a large, vibrant red area that appears to be a separate layer or a large brushstroke overlapping the other elements.

Irodalmi folyóirat

megjelenik negyedévente

IV. évfolyam, 2. szám
2011. nyár

Főszerkesztő

Nyerges Gábor Ádám (*vers*)

Szerkesztők

Tarcsay Zoltán (*próza*)

Torma Mária (*kritika*)

Spiritus rector

Fráter Zoltán

Olvasószerkesztő

Török Sándor Mátyás

•

Szerkesztőség

1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1

Tel.: (1) 318 8350; (70) 578 3398

apokriflap@gmail.com

<http://apokrifonline.wordpress.com>

Felelős kiadó

Magyar Irodalomtörténeti Társaság

Megjelent az ELTE BTK HÖK

Belügyi, Szakos Képviselési és Tudományos Bizottságának támogatásával

Copyright © 2011 Az Apokrif 2011/2. számának szerzői és szerkesztői

Megjelenik 200 példányban; az egyes példány ára 350 Ft

ISSN 2060-3207

Szépirodalom

Radnóty Zoltán

Insomnia aeterna 7

Braun Barna

órák óta állok • viszonyozók 13

Berényi Csaba

Sosem volt méhem • Falusi jövőkép 15

Tarcsay Zoltán

Valahol félúton.....18

Stolcz Ádám

Vizsga előtt • Ne várj meg 25

Németh Tamás

.....27

Marton Réka Zsófia

Láz-álmosan • Történelmi vegyesfelvágott •

Relatív ittlétünk 34

Tinkó Máté

Dana • Natalie 37

Nagypál István

Mocsár, mese • Talált tárgyak gyűjteménye •

Ahol a galambok 47

Nyerges Gábor Ádám

Sziránó és a hiába melengetett Szerző • Instant 52

Látószög

- Torma Mária** • *Ritka, mint a fehér nyúl*
(*Tarcsay Zoltán: Valahol félúton*) 58
- Veress Dani** • *Perpetuum mobile*
(*Opánszki Tamás festményeiről*) 61

Látótávolság

- Reichert Gábor** • *Egy nehéz nap éjszakája*
(*Egressy Zoltán: Szaggatott vonal*) 65
- Braun Barna** • *Bevezetés a fétispoétikába*
(*Nemes Z. Márió: Bauxit*) 67
- Radnóty Zoltán** • *Vajdasági labdajátékok*
(*Rituális labdajátékok*) 71
- Molnár Fábián** • *Az egységes férfi*
(*Kőrösi Zoltán: A húséges férfi*) 75

Illusztrációk

Opánszki Tamás

Címlap: *Kompozíció III*, 2004 (olaj, vászon, 190 × 130 cm, diplomamunka) • 6 • 12 • 17 • 21 • 24 • 33 • 36 • 46 • 51 • 57 • hátlap: *Hokisok II. (Szuper Leventének)*, 2001 (olaj, vászon, 106 × 140 cm)

A görög büfé (zuglói életkép), 2000
olaj, vászon, 100 × 140 cm, magántulajdon

Insomnia aeterna

Csak a csendet érzem, elmém visszafojtott ürességét. Azt az ürességet, mely kiszolgáltat engem a testen kívüli világ széleyeinek; azt az ürességet, mely egyre összerántja szemhéjamat, hogy ne lássak, ha nyitva próbálnám tartani a szemem, hanem féljek vakságomtól, és határainm térszerű feloldódásától, ha egy vászonra festenek az éjszakával; és azt az ürességet, mely Pálként fordulva meg, szétfeszíti elmém és minden érzékszervemet, éles kontúrokkal rajzol meg az éjszakában, hagyva, hogy ott remegjek a fekete vászon közepén, minden zajra összerándulva, én, meztelen ember. Amikor így együtt alszunk, azt várnám, hogy te legyél az egyetlen bizonyosság a fénytelenül összehúzódó térben, te legyél az origó, mozdatlan középpont a változások végtelen egymásra érkezésében. Mindez álom lehet csak, vagy álomtalan, nyirkos képzelődés, mert most mintha meghaltál volna, mégis szuszogsz, emelkedsz és süllyedsz, s bár élettani funkcióid működése nyugtatólag hat rám, mégsem vagyok benne biztos, hogy aki mellett most fekszem, az te vagy, hisz minden lélegzetvétellel elillansz, egyre messzebb, én pedig rohanok utánad, egyre szaporábban veszem a levegőt, hogy behozzam lemaradásom, de félúton esem össze mindig, és hordágyon visz az álom az ébrenlét felé. Még lélegzel, én már nem is próbálom, más majd úgyis csinálja helyettem, addig én félek, mint a gyermek, akinek egyedül kell elaludnia, de nem csupán hasonlóságról van szó, sokkal inkább azonosságról: én vagyok az a gyermek, akinek egyedül kell elaludnia, és végigmennie azon a hosszú úton az öntudatlanságig, amelynek te már a végére értél.

Valami zajt hallok, alaktalan motozás, a külvilág rezgése. Te nem hallasz semmit, mert már régen alszol, és amúgy sem hallanád, vagy nem így hallanád, te jelentéktelennek nyilváná-

nítanád azt, ami miatt nekem most elszorult a légzésem és rettenetesen ver a szívem, csak az éjszaka emészti önmagát, mondanád, és átfordulnál a másik oldaladra. Én viszont békétlenül szorongok, a saját félelmeimet vetítem bele minden kis hanghullámba, mely megrezegetti dobhártyámat. Tetetve, lassan hozzád bújok, mintha csak közelebb szeretnék lenni, át is öllelek, hogy azt hidd, szeretlek, pedig most rettegek, rettegek attól, hogy hazajön, pedig te azt mondtad, nem fog, és nem ébredsz majd fel, egyedül hagysz velem, vagy legalábbis idő előtti hazatérésének nyomasztó gondolatával: félelmemmel. Nem szeretlek: fel akarlak ébreszteni, hogy legalább félálomban tegyél felém valamilyen öntudatlan gesztust, amire reggel úgysem fogsz emlékezni, számomra mégis a tudat, az ébrenlét látszatát jelenti majd. Ez viszont csak vágy, meg elmélet, még mozdulatlanul fekszel. Szorosan átöllelek, mire felém fordulsz, néhány pillanatra kinyitod a szemed, és rám mosolyogsz, majd alszol tovább. Nem tudom, mit láthattál egyáltalán, de nekem talán ennyi kellett, most úgy érzem, biztonságban vagyok, biztonságban vagyunk. Ha most elalszom, ami néhány percen belül be is fog következni, akkor legközelebb reggel fogok csak felébredni, de még éjszaka van, hosszú, csillagtalan éjszaka. Az órára pillantva látom, hogy még csak fél kettő van, te éjfél körül aludhattál el, én azóta itt fekszem melletted, néha kinyitom a szemem, nézem, hogyan szűrja át a sárgás utcai fény a barna függönyt, aztán újra lehunyom, hallgatom a neszeket, és közben szinte érzem, hogyan kapaszkodnak fel egymásnak bakot tartva fülkagylómba és mennek egyre beljebb és beljebb, hogy aztán a legerősebb közülük, a legnagyobb frekvenciával rendelkező, öklével döngesse sokat hallott dobhártyámat. Én pedig kényszerűen fogadom e jeleket, aztán történeteket találok ki a magam megnyugtatójára, melyek megmagyarázzák e neszek eredetét, de szinte minden sarokon vár rám a gondolat, hogy mégis, hogy mégis ő az.

Mielőtt az ember elaludna, lehetősége nyílik dönteni

arról, hogy továbbhalad-e az öntudatlanság felé, vagy meg-gondolva magát visszafordul az ébrenlét állapotába. Meg-váltást egyik sem ígér, de legalább feledtet, feledteti a döntés kényszerű pillanatát. Ha továbbmegyek, lehetőségem nyílik figyelmen kívül hagyni ébrenléteimet, az állandó szorongást, ellenkező esetben pedig öntudatomat megtartva kerülhetem el az álom kétértelműségeit és bizonytalanságát. A döntés e szűk pillanata az utolsó alkalom arra, hogy észleljem a ve-lem történő dolgokat és a bennem lejátszódó folyamatokat, mintha életben maradásomról hozhatnék ítéletet önmagam felett. Az utolsó pillanat, amikor még tudom, ki vagyok, amikor személyiségem szinte kézzel tapintható sűrűségűvé válik. Sokáig lebegek ebben az állapotban, a pillanat örökké-valósággá tágul, mintha örökké egy libikóka közepén ülnék, de aztán lassan csúszni kezdek az egyik irányba, az egyen-súly összedől, és én úgy döntök, nem alszom el, illetve nem is az én döntésem ez, inkább csak így történt valami rajtam kívülálló vagy mélyen belém szövődő akarat miatt. Talán a félelem intett vissza, nem tudom. Újra végtelen csendesség borul rám, és ugyanolyan magányosnak érzem magam, mint mielőtt még felébresztettek volna.

Nem maradhatok tovább, el kell mennem, mert bármi-kor hazajöhet. Óvatosan félrehajtom a takarót, hogy fel ne ébresszelek, és kimászom az ágyból. Az utcáról beszivár-gó sárgás neonfényben öltözöm fel, idegesen és ügyetlenül húzom fel nadrágomat, ingemet rosszul gombolom be. Az előszobában kulcs után matatok, mert nem akarok itt hagy-ni egyedül, nyitott ajtónál, őrizetlenül egész éjszakára. Be-zárom magam után az ajtót, és míg a lépcsőházból leérek a nagy tölgyfakapuzhoz, arra gondolok, hogy most nekem is van kulcsom a lakásodhoz, hozzád, de még a padlásra is, és miért ne lehetne tényleg nekem is egy, talán érdemesebb vagyok rá, mint ő. Aztán hagyom az egészet, kell a francnak, bedobom a postaládába, és kilépek az utcára. Mintha része-gen dobtak volna ki valami jó, átizzadt, füstös kocsmából.

Iszonyúan fázom, a hátam pedig néhány lépés után merevé válik, és érzem benne az összes izmot, latissimus dorsi, rhomboideus minor és major, miegymás, mert kénytelen vagyok megfeszíteni mindet, hogy ne érezzem a hideget. Így megyek tovább az éjszakai busz megállójáig, rajtam kívül nincs senki, egyedül várom a buszt, mely hamar megérkezik. Már a buszon ülök, amikor megkívánom az alkoholt, és eszembe jut, hogy le kéne szállni valahol és beülni egy kocsmába, de még rendelni sem muszáj, csak hogy átmelegedjek; vagy legalább egy doboz cigiért beugrani egy örökké nyitva tartó boltba, mert az szokás szerint nálad maradt a konyhaasztalon. Végül elalszom, és arra ébredek, hogy egy kék kabátos férfi lökdösi tapintatosan a vállamat, hogy végállomás, uram, végállomás, szálljon le, kérem. Tőle kérek egy szál cigit, de rendes és kettőt is ad, tűz viszont nincsen nálam, így csak az egyiket tudom elszívni, amit ő gyújt meg, de mindegy, mert ez az egy kitart hazáig. Nem kell sokat gyalogolnom, de a külvárosban mindig hidegebb van, bár a cigi valamelyest melegít, fogalmam sincs, miként csinálja. Húsz perc múlva már az előszobaszekrényt támasztom jobb kezemmel, a másikkal a cipőmet próbálom levenni, de persze a csomót lehetetlen kibogozni, így megoldatlanul rúgom le lábamról a szekrény alá, mint problémáimat általában. Bezárom az ajtót, a kulcsot pedig a konyhaasztalra teszem a mécses mellé, amit tőled kaptam, és eszembe jut, hogy kettőt vettél, és hogy a te asztalodon is van egy, mellette pedig a cigim, amit nálad felejtettem. A csapból vizet engedek egy üvegpohárba, de túltöltöm, egy részét visszaöntöm a mosogatóba, a többit néhány korttyal megiszom. Vetkőzés közben veszem csak észre, hogy félregomboltam az ingemet, nem baj, úgysem látta senki, gondolom, aztán a többi ruhámat is levetem, egy székre terítem. Lefekszem, mintha tényleg csak egy pohár vízért mentem volna ki az imént, és most melléd feküdnék vissza, meleg test, hogy magamra húzzam a takarót, és a te lélegzetvételed ritmusára aludjak el, ahogyan mindig szeret-

tem volna. Most nincsenek hangok, nincsenek neszek, nem emészti magát az éjszaka, és nincs hideg, nincs ősz, és nem vagy te sem. Félálomban arra riadok fel, hogy a jobb oldalamon fekszem, ahogy nálad szoktam, és a sötétet, a semmit fogom, mintha valami kézzel fogható anyag lenne, hozzád hasonló, de neked is, mint most a fénynek, csak a hiánya van. Egyedül vagyok, és te mintha altató volnál, Imovane, vagy mi, amit rendszeresen szedek, de most lefekvés előtt elfelejtettelek volna bevenni téged azzal a pohár vízzel, és most álmatlanul forgolódnék, mint egy krónikus álmatlanságban szenvedő, és tudnám és rettegnék tőle, hogy örökké ébren leszek. Mintha Krisztus kért volna meg rá, hogy virrasszak érte azon az éjszakán, és én meg is tettem volna, mert a többiek mind kidőltek, pedig engem nehezen lehet rávenni az ilyesmire. Próbálok visszaemlékezni arra, amikor még melletted feküdtem, de nem tudok emlékezni, mert nem is emlékezni akarok már, hanem elképzelni, és ezt sem én akarom, hanem a mélyen belém szövődő, aki mindenki-ben ott morzsolgatja kis kezeit a tűz fölött, és a nyelve ecset, vászna az éjszaka, amire képeket fest Hypnos, Morpheus, vagy akárki. Megint nyitott szemmel nézem a plafon helyét valahol a sötétben, mintha még mindig tartanom kellene valamitől, és közben arra gondolok, vajon felébredtél-e, miután elmentem, észrevetted-e, hogy nincs már ott senki. A válaszok a kérdéssel együtt érkeznek, és keserű mosollyal nyugtázva szokásos hajnali pesszimizmusomat, amit talán a be nem vett altató idézett elő, azt hiszem, semmit sem vettél észre, és még mindig békésen szuszogsz annak tudatában, hogy ott fekszem melletted, átkarollak, és reggel majd együtt esszük meg egymást a forró kakaó mellett.

Ebéd, napsütés, 2010
olaj, vászon, 70 × 90 cm

órák óta állok

és én már órák óta állok
a csap előtt nézem a
lefolyónyílást a nyíláson
a lyukakat a lyukakba
szorult szőrt meg ezeket
az éjjeli lepedékeket
melyek megszállják
a fürdőt
amik után órákra beállok
a csap elé mintha
el kéne koboznom magamtól
vagy itt kéne lehúzni magam
mindjárt a vécén
de csak nem jön parancs rá
és ilyenkor mintha
tarkómra ülne át
a leengedett kád
habmaradéka

ki kéne fésülnöm magam
nem törődve az elhulló
hámhoz tapadó pánikkal
és a már attól is közhelyes
gesztussal ahogy a tükörbe
nézek ezért és
nem keresni változást bőrön
vagy kezdeni félni a belső
szervek szöveteitől
vagy a sörtétől a szívben

viszonyszók

vettem tejeget hoztam fel morzsának
zacskó zsemlét mellbimbószerű füstölt
párizsit kipucoltam a szekrényt
leszedtem a pókhá
lót és csipeszeket
dobtam a taknyom után míg koppant
pótlékként most kisegít anyám
olyan szavakkal amiket rád tanult meg
ráolvasott anyagodra és múltál
a kultúra úgy hull le rólam mint másról
nem is tudom tagadni és nincs mért kiemelnem
ha viszonyról csak ennyit kell el
akkor maradjon ez a béna zárszó

Sosem volt méhem

nem elegáns születni
és én se fogok holmi nyakkendőcsomókkal vesztegelni,
csakhogy
divatosan jöjjön külvilágra egy gyerek –
az első érintés is gumikesztyűvel történik – körbe fogdos az
orvoslás tejfölfakó
maszk-erdeje – akkor mégis mi a francot kéne várnom fize-
tett nők
érzéki masszázstól a továbbiakban? ugyanaz a steril sírás
fogmentes ínnyel –
mintha ujjaznák az igazságot –
mesterséges anyaölbé ringatnak a fogaskerekerek – még keze-
lő személyzet sincs, hidraulikus
anyaösztön – jön magától – villám után a dörgés –

persze felnövünk – most már szeretném kérni a nejlon ke-
zek tapintását, öreg!
piálva pislogok bele szavaidba, öreg – sült libamáját ültess a
számba vagy ínycsiklandó puskacsövet, az is rendben –

ugyanakkor az egyetlen alkotási folyamat, ami kellően
mocskos és büntetlen üvölthetsz –
az a szülés –
szülészágyra terpesztett agyvelővel nyögve, anyyi, mint
pódiumon hangsúlyos vajúdatst elkövetni
a jó ízlés ellen - - -

Falusi jövőkép

Éjjel egy lepattant diszkóban kötöttem ki –
kizavartak az üveg sörrel a kezemben,
megittam az árok mellett fagyoskodva,
majd visszatülekedtem magam,
csak tudnám, mi haszna volt –
a levegőben nagyapám ravatalának szaga
köbméternyi sprével sűrítve –
az indiai ingem fehérén ragyogott
a fűrge lámpák bűgőcsigapörgésében –
a lányok nem vonaglottak olyan jól,
combtövük mosdatlan morzsolta
a munkanap száradt izzadtságát –
kibotorkáltam a vécére rosszul lenni,
és a csaj járt a fejemben, aki délben
a jövő elfajzásának titulált,
mialatt
egy friss apuka lihegte tele a képem
pálinkával
hányásszaggal
kéthetes kisfiával

Hokisok XXIII, 2009
olaj, vászon, 60 × 70 cm

Valahol félúton

„Amíg valami nincsen elmondva, addig olyan, mintha nem is lett volna. Amíg nem mondunk ki valamit, addig nem létezik igazából, csak úgy van félig-meddig, himbálózik a mindenség közepén, a semmi és az irodalom között félúton.”

Földes Máté

Már vagy másfél órája nyikorgott valami. Nem is nyikorgott, hanem inkább nyögött. Vagy talán vinnyogott. Kifejezetten nyávigogásra hasonlított. Az ilyen nyávigogások mindig hidegen hagyták Mátét, legalábbis ezzel igyekezett elhessegetni magában a kibírhatatlan gyomorfájást, ami most környékezte.

Egyáltalán hol vagyunk.

Máté most végképp megunt a szokását, hogy időnként kiálljon üres nézőtere elé, és tekintetét komoran a fényszórókra emelve költői kérdéseket tegyen fel. De ha egyszer mindig kizökkent saját helyzetéből. Ilyenkor megint el kellett helyezkednie.

A nyávigogásról, ami nyilván egy olajozatlan kerék volt, rekonstruálta, hogy vonaton vannak. És hogy az ők az Éva és ő. De hova mennek? Hol járnak? Talán Éva tudja.

- Magvaválós alsó és Sornyardtbörtető között valahol.
- Juj, de illetlen vagy.

Ezt Éva bóknak vette, ezért Máté is úgy tett, mintha annak szánta volna.

Belenyugodott, hogy egészen addig nem fog kiderülni, hol vannak, amíg meg nem érkeznek. De miből fog kiderülni, hogy ott vannak, ha azt sem tudják, hova mennek? Itt valami nem stimmelt. Kezdett tartani tőle, hogy ez a szökés nem volt kellemes módon megtervezve. Mindig itt úszik el a dolog. Különben is szökött szerelmeseknek szükségük van mindig egy jószágos segítőre, például egy szerzetesre, aki mérget ad valamelyikük-

nek, hogy aztán tévedésből a másikuk leszúrja magát. Egy dadus, aki megtervezi a szökést, akinek jók a kapcsolatai, aki hideg fejjel gondolkodik, mert már elég öreg vagy szüziességet fogadott vagy egyszerűen csúnya és senkit sem érdekel, ezért örömet leli abban, hogy ilyen szökések megtervezését és lebonyolítását végezze.

De nem, ők csak úgy maguktól meglógtak. Mi van, ha egyik ellenségük elrabolja valamelyiküket, akkor kihez fordul a másik tanácsért?

Máté remélte, hogy őt rabolják el, és nem neki kell megoldania ezt a problémát. Egyúttal tudat alatt regisztrálta a két sötét alakot odakint a folyosón, de ugyanakkor tudat alatt vállat is vont, hogy ez már megint csak az üldözési mániája.

- Legalább csomagoltunk volna szendvicset, a franc gondolta, hogy lecsatolják a büfécocsit. Különben is miféle dolog ez? Nem volt az ott jó helyen, ahol volt? Gondolták, hogy aki sütit akar venni, az bőven megteheti délután hatig, aztán meg már kit érdekel? Ezért tart itt ez az ország.

- Mert lecsatolják a büfécocsit? - ingatta a fejét Éva, és elővett egy szendvicset a táskájából.

- Pontosan. Köszönöm, hogy te mondtad ki. Nahát, te hoztál szendvicset - Máténak máris megváltozott a politikai véleménye, legalábbis ami a büfécocsikat illeti, hiszen ha az embernek van hazaija, kinek kell a vacak, száraz, drága büfeszendvics, aminek úgymint romlottomargarin-szaga van.

- És szerinted milyen lesz, ha megérkezünk? - kérdezte Éva, miközben összegömbölyödött, és kényelmesen elhelyezkedett a párnafoszlányok halmán, amely korábban Máté volt. Mátét megmagyarázhatatlan okból egy pár másodpercig a sírás kerülgette.

- Sötét.

- Talán ha kifejtenéd.

- Sötét és hűvös. Elképzelhető, hogy pocsolyákkal és eldobált szeméttel. Még az is lehet, hogy alvó koldusok is lesznek itt-ott. Miért, szerinted milyen lesz?

– Szerintem a pályaudvar mellett lesz egy kis pókhálós fogadó, faragott bútorokkal és molyirtószagú függönyökkel. Lent, a tavernában pedig egy nagy kandallóban jókora hasáb-fák ropognak, és a fogadós csendben olvasgat egy sarokban. Aztán, amikor meglát minket, kihozza a tegnapi pörköltet és meghív egy kis pálinkára. Elmeséli, hogy amíg élt a felesége, és megvolt az öreg szilvafájuk, többet főztek belőle odalent a pincében, no meg vendég is több volt, mert amióta Nemzetközi gyorsvonatok közlekednek, már szinte egyik sem áll meg itt náluk, és hát amúgy meg minek jönne ide bárki is, főleg fogadóba. És hozna savanyú káposztát meg szárazkás kenyeret.

– Szárazkásat?

– Olyat. Tudod, ami kicsit már meg van száradva.

– Hogyne, hogyne. És azután?

– És azután üldögnénk a tűz mellett, odakint huhogna a szél, mi pedig mégis kimennénk sétálni, és megnéznénk a sötétben a falut, és ijesztgetnénk egymást a temetőben, mígnem egyszer te tényleg majdnem összeesnél ijedtedben, amikor kibontakozik a ködből egy olajlámpás alak, és mi elszaladnánk, mert az alak titokban az Öreg lenne, aki kísértetként megjelent előttünk, hogy idegesítsen bennünket. Utána pedig belopóznánk egy kísértetjárta viskóba, amiről kiderülne, hogy a paplak, és nekünk lábujjhegyen kellene átosonnunk az öreg templomba, és közben az öreg pap hangosan horkolna, és te megbotlanál a papucsában, én pedig alig bírnám visszatartani a nevetést, a templomban pedig minden hideg és merev lenne, üres és elhagyatott, a szél befütyülne a repedezett ablakfélfákon, és te azt hinnéd, hogy az Agymama huhog utánunk ádázul, és fejevesztve iszkolnánk, de a templom kapuja zárva lenne, ezért az ablakon kellene kimásznunk, és te mennél előre, és beleesnél a csipkebokorba, én pedig rád, és egész úton hazafelé sajogna az oldalad, én pedig egész úton simogatnám.

– A fogadóba visszaérve pedig arra gyanakodnánk, hogy a fogadós az Agymama kéme, netán maga Falánky álruhában – fűzte tovább Máté. – És hogy biztosan hajnalban, míg mi az

Emeleti kávézó (lányok vizsga után), 2010
olaj, vászon, 100 × 120 cm

igazak álmát alusszuk egymás hegyén-hátán, ő majd besompolyog, és ledőf vagy kitarja a hónalját, és megsemmisít bennünket.

- Naaa! Ha ilyeneket tudsz csak mondani, inkább maradj csöndben.

Máté csöndben maradt.

- De ezeket csak te képzelnéd, és a fogadós igazából nem Falánky lenne, hanem egy unalmas özvegy fogadós, aki a sarokban Petőfit olvasgat, és Tomi bácsinak hívják.

- Pont Tomi bácsinak?

- Jó, hát akkor minek?

- Hm... Nem tudom, a nevekkkel mindig hadilábon álltam.

- De nem is az az érdekes, hogy hogyan hívják, hanem, hogy másnap pedig elmennénk misére, és alig bíránk visszatartani a nevetést, amikor meglátjuk az öreg papot, te pedig figyelmeztetnél, hogy ez micsoda illetlenség, és a négy öreg néni és három bácsi meg a kocsmáros a fejüket ingatná, és azon töprengenének, mit keresünk ott, amikor látszik, hogy egyikünk se volt még templomban, de mi tudnánk, hogy voltunk, csak nem úgy, ahogy ők gondolják. Aztán kiderülne, hogy a Sanyi bácsi meg a Rozi néni az aranylakodalmukat ülik, és minket is meghívnának, ha már ott vagyunk, bár eleinte csak úgy ímmel-ámmal, mert azért sejteneék, hogy a városból jöttünk, és pöffeszkedve mindent kinevetünk és mindenre legyintünk, és éjszaka temetőben randalírozunk, de azért adnának a húslevesből és a töltött káposztából, és neked eszedbe jutna, hogy hiszen írnod kellene, és előcsapnád a füzetedet, a Sanyi bácsi pedig elárulná, hogy valaha ő is költő volt, mire te megkérdeznéd, hogy van-e olyan, hogy az ember csak egy ideig költő, de aztán jobb belátásra tér, és a Sanyi bácsi elmesélné, hogyan is volt a Rozikájával, amikor még udvarolt neki, és te hamar megúnnád, és elfelejtenéd, mit is akartál írni, de közben gondolatban jegyzetelnél, hogy hogyan kell főzni az olyan libatepertőt, amitől ötven évig is boldogan él az ember, amíg meg nem hal.

- De a tepertőt azt sütik.

- Igen, de ez csak akkor derülne ki, amikor te megpróbálsz megfőzni, és elázik.

- Nem tudtam nem észrevenni, hogy én afféle bohócként funkcionálok ebben a történetben.

- Ó, fiam, te különben is akként funkcionálsz.

- Hát az lehet - sóhajtott Máté, és inkább hallgatott.

- Aztán, megint meg kellene hallgatnunk az öreg papot, ahogy aranylakodalmi prédikációt tart, de neked tetszene, mert tele lenne kitalált szereplőkkel és baromfikkal.

- Hátszín, felsál, dagadó - motyogta öntudatlanul Máté, de Éva figyelmen kívül hagyta, mert ezeknek kétségtől semmi közük nem volt a baromfikhoz.

- És utána a Jóska bácsi elvinne megmutatni a szőlejét, hogy azon mekkorák nőnek, nézzük csak meg, mint egy lóhere, mármint nem a kis nyeszlett zöld növénykére gondol, és jót kacagna rajta.

- És mikor következne a tragédia?

- Milyen tragédia?

- A halál, a minden jó, ha a vége rossz. Amikor valamelyik kedves mellékszereplőt kiírják a...

Elbicsaklott a hangja.

- Nem lenne semmiféle tragédia. Bár, nos igen, hát, hogy is mondjam, sajnos a Jóska bácsi két hét múlva meghalna, és mi zokognánk a temetésén, és a halotti toron te elmesélnéd a jókedvű Jóska bácsi viccét a lóheréről, és mindenki zavarba jönne.

Máté zavarba jött, és kibámult az ablakon, Éva pedig kiment levegőzni. Biztosan cigarettázik. Vagy valamely női rejtelembe bocsátkozik. Vagy elbeszélget azokkal a sötét és gyanús alakokkal. Igen, most együtt arrébb mennek. Nyilván a nemlétező büfékocsiba.

Csak egy órával később jött rá, hogy Évát elrabolták, és ekkor kelleetlenül megállapította, hogy következésképp sosem fognak megérkezni, ellenben bekövetkezett a tragédia, tehát egy-egy.

Országút éjjel I, 2008

olaj, vászon, 100 × 120 cm, magántulajdon

Vizsga előtt

Vizsga előtt vagyok,
és rettenetesen félek.
A merev arcomra kiül
a képenyő-kímélet,
ahogy előre meredek.

•

*Kinyílik a szájam,
és le és fel is hajlik,
pörgetem, akár az ugrókötelet.*

*Pedig mint a hajtépés
ez is csak egy szar tikk.
Ha normális vagy akkor
mért ilyen a fejed?*

*Kitekeredek a tolószekeremből!
Ó helyfoglalásos mókuskerekem!
Kerekembe rejtett hörcsögökkel hajtok,
és úgy, ahogyan csak én megtehetem !*

•

De ha mégsem, és elcsesztem megint
a vizsgát, jön az egyhónapos ingyen szieszta.

Visszamegyek és nézem,
hogy az órarend szerint,
ha tegnap elszúrtam a holnapot,
akkor pontosan mi lesz ma?

Ne várj meg...

Ne várj meg,
már mással vagyok.

Az arcom pofátlanul ragyog.
A szívritmusom elcselezem,
a labda fölött az én kezem.

Levetkőzöm meztelenre,
a retkes testem megmutatom.
Az árnyék levet delente,
a ruhát, a tűző napon.

Így gyalogolsz el belőlem,
anyaszületlen jakuzzizok
az indoor jakuzzim: a nőben.

Ne várj meg,
már mással vagyok,
többet nem kell már kibírnod.
A vetkőzőspóker - lapok
a *szeret - vagy - nem - virágszirmok*,
de én arra törekszem,
hogy én legyek pucér a végén.
Az árnyékomnak és neked,
a meztelen menedék:
én.

másrészt ki beszélne el, ha nem én.

Szóval – ahogy mondtam, de (ahogy ezt is mondtam) éppenséggel nem tűnik feleslegesnek ezt-azt megismételni – a Deák téren kezdődött az egész. Egy matematikus vagy fizikus vagy valami ehhez hasonló járt arra éppen, az újságok ezt is megírták, hát megírom én is, és észrevette, hogy a Deák téren, mindössze néhány méterre az evangélikus templomtól, egy ponton, na nem a matematikai értelemben, hanem egy kiterjedéssel bíró – akkor nevezzük így, *simplicitas delectat* – helyen nincs semmi. Vagyis, hadd éljek az egyértelműség kedvéért ezzel az abszurd kifejezéssel: csak semmi van.

Másnap Új-Zélandtól Perui és Alaszkától Dél-Afrikáig minden újság azzal a főcímmel jelent meg, hogy Európában [magasabb körökben így írták: Magyarországon (még magasabb körökben így: Budapesten; nálunk meg úgy, hogy – ahogy mondtam – a Deák téren)] egy ponton (hagyjuk most már a szőrözést) semmi keletkezett, vagyis – mivel ez paradoxon, jobb híján – nyugatkozott.

Volt minden, ami kell: rendőrökordon, szentszéki vizsgálat, akadémiai állásfoglalás (Pusztai vagy Pogány vagy valami ezekhez hasonló, P betűs professzor eljutott odáig, hogy – miután tüzetesen megvizsgálta, és hosszasan, de rendkívül jelentőségteljesen hümmögött – definiálja a Deák téri Semmit, ami szerinte, ha nem csal az emlékezetem, „adott kiterjedésű hiány a Létben”, ennél viszont nem jutottak tovább, már ami a Semmi mibenlétét vagy – legfőképpen, és ennek most megint olyan paradoxon-szaga van – eredetét illeti), Budapesten pedig az utóbbi húsz év átlagához képest megötszöröződött az idegenforgalom: mindenki látni akarta – így visszatekintve azért különös – a Semmit. A magazinok szinte mindennap ugyanazzal a képpel a címlapon jelentek

meg: valaki görnyedt háttal bámul a Deák téren, csak épp a valaki változott mindig, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke a Semmibe mered, a spanyol király a Semmibe mered, a kosárlabdaszár, a filmcsillag, az ENSZ-főtitkár, az afrikai diktátor a Semmibe mered.

Mi volt – pontosabban: mi *nem volt* – benne, az ma már, részben persze a megváltozott körülményeknek is köszönhetően, nehezen megmagyarázható, ha nem épp megmagyarázhatatlan. Nem lévén semmi mód a – megint kénytelen vagyok keresni a szavakat – megszüntetésére (?), felszámolására (?) vagy tudomisen, szóval nem lévén semmi mód arra, hogy a Semmi ne ott legyen, vagyis hogy ott *ne legyen*, mindenesetre foglalkozni kezdtek vele, és felállítottak egy nemzetközi kutatócsoportot, semmikutatók híján mindenféle egyéb kutatókból, akik azonban túlságosan is hozzászóltak a valamihez, hogy bármi használhatót mondjanak.

A turisták idővel rájöttek, hogy azon az illusztris Deák téri ponton voltaképpen nincs semmi, és lassanként elmaradoztak. A tudósok – ugyanerre a következtetésre jutván – szépen visszatértek a kvazárokhoz, madagaszkári denevérekhez, mesterséges intelligenciához és légköri jelenségekhez, ki-ki a saját szája íze szerint. A Semmi pedig – a mi kis Deák téri Semmink, egykori Ungarische Spezialitätünk, sensationünk, mirákulumunk – csendesen, elfeledve nem volt tovább az evangélikus templom mellett, amíg egy napon egy másik járókelő – kétségtelenül mindegy, hogy kiféle-miféle, de mindenképp valami figyelmesebb, aki nem szokott csak úgy elgaloppozni a világ apró rezdülései mellett – észre nem vette, hogy sokkal kevesebb van, érzékletesebben szólva sokkal több nincs a Deák téren, mint annak előtte.

Ebből a sajátos helyzetből tekintve, amiben – mint mondtam – most (ki tudja, meddig) vagyok, már nehezen érthető, ha nem épp érthetetlen, hogy ami ezután jött, az miért nem jött már jóval korábban, akkor, amikor először keletkezett (nyugatkozott) „adott kiterjedésű hiány a Létben”. Miért

nem kezdtek az emberek már akkor fosztogatni, lázongani, imádkozni, szeretkezni, utazni, más szóval pánikba esni, és miért jutott ez eszükbe éppen most, hogy a Semmi átmérője három-négy centiről fél méteresre növekedett? Mondom, most már magam sem értem, de akkor én is pánikba estem, holott én is őriztem egy fényképet róla valami megsárgult borítékban, még az első időkben.

Azt hiszem, akkor kezdtük csak felfogni, mivel állunk szemben. A turisták napokon belül menekülésszerűen távoztak, a Deák tér környékéről kiköltözött, aki tudott, és egy időre én is lementem vidékre a szüleimhez. Rádöbbsentem, és nem voltam egyedül, hogy valójában nem tudom, mi lesz, illetve mi *nem* lesz Budapesten, és hogy voltaképpen mi is a Semmi, vagyis milyen hatással van a valamire, a magam, a családom, a városom, a mindenem terjedelmes valamijére. Egy barátom, az a felemás szemű, akiről már – rossz ómen – semmi egyebet nem tudok, úgy okoskodott, hogy az evangélikus templom mellett (ahol most a Semmi – mit mondhatnék? – van) egykor kétségkívül volt valami, ha nem is épp jelentős vagy figyelemre méltó valami, de mégis valami, ami most nincs. Jobb tehát kitérni a dolog elől, míg meg nem tudjuk, miről is van szó a P betűs meghatározásánál kissé konkrétan.

A bevezetőmből nyilvánvaló, de – ahogy mondtam – éppenséggel nem tűnik feleslegesnek ezt-azt megismételni, a félelmünk nem volt alaptalan. Amikor a Semmi megjelent (?) vagy eltűnt (?), kinek hogy tetszik, én is ott korzóztam naphosszat a fejleményeket figyelve, most viszont csak az újságokban olvastam, mindegy, melyikben, mindegyikben, hogy a vagányok a tilalom ellenére éjjelente közelebb merészkedtek hozzá, és csikkekét, sörösdobozokat, fecniket dobáltak bele, amelyek egytől egyig eltűntek, mégpedig nyomtalanul, mert a Semmi csak a semmit tűrte meg magában. Az országos rendőrfőkapitány tárgyilagosságában is megrázó rádióbeszédben jelentette be, hogy a Semmi életveszélyes,

megközelítése ezért szigorúan tilos, nem egészen egy nappal később pedig, mikor az evangélikus templom egyik oldalfa-
la eltűnt, pontosabban semmivé, Semmivé lett, a miniszter-
elnök szükségállapotot hirdetett.

Én nagyon is indokoltnak tartottam, hogy elmozduljak
várakozó álláspontomról: a bankba mentem (még épp idő-
ben), felvettem az összes pénzem, és Bécsből iderepültem, a
legtávolabbi elhagyatott hegyvidékre, amit a keretem meg-
engedett. Akkor még valami gyerekes elbizakodottság miatt
fontosnak tartottam a hegyvidéket, mintha a havas csúcsok
épp úgy megvédhetnének a Semmitől, mint a viharoktól,
nukleáris porfelhőktől és minden egyébtől. Nem voltam
egyedül: a kis, minden kényelmi felszerelést nélkülöző bó-
dét két kalmúkkal, egy kazahhal, egy kurddal és egy uk-
ránnal osztottam meg, noha semmit sem értettünk egymás
szavából.

Innentől persze az újabb hírek is lassabban és kisebb biz-
tonsággal jutottak el hozzám. Némelyiknek mondaíze, mese-
szaga volt, másoknak – miután ezer meg ezer áttétellel jutha-
tott csak el idáig – nem láttuk értelmét vagy összefüggéseit,
de valamennyit így is sikerült kihámoznom a dolgok állá-
sáról. Megtudtam például, hogy Budapest már – alighanem
hosszú hónapok óta – nincs, és hogy Magyarország egészen
elnéptelenedett. Az egyik kalmúk részvétellel csóválta a fejét,
de aztán csak a vállát vonogatta; gondolom, ha tudta volna,
azt mondja, hogy ez régóta várható volt. Megtudtam, hogy
létrejött valami példátlan, de sikertelen katonai összefogás,
hogy a hollandok, akiknek volt már az ilyesmiben gyakor-
latuk, gáttal próbálkoztak, hogy az angolok nagy tehergépe-
ken szállítják az egykori gyarmatokra, ami csak mozdítható,
és hogy az orosz kormány is jobbnak látta biztonságosabb
helyre, egy gigantikus bunkerbe vonulni, állítólag alig egy-
nap járóföldre tőlünk.

Aztán ezek a hírek is elmaradtak, és már csak néhány
bizonytalan szóbeszéd ütötte meg a fülünk, azok is csak né-

hanapján és jóval közelebbi eseményekről: hogy a Fekete-tengeren senki sem hajózik többé, és hogy török menekültek lepték el a közeli várost.

Két éjszakán át nálunk húzta meg magát egy délnek tartó lett, aki beszámolt róla, hogy Abháziát biztosan ellepte a Semmi, és egyesek szerint – bár ezt sokan kétségbe vonják – egy ideje már az Elbruszt sem látni. Lakótársaimnak ennyi is elég volt, hogy vele tartsanak, de én az elutazásuk délutánján kimentem fát vágni, és összetákoltam magamnak egy szedett-vedett asztalt, amin írhattam. Nem tudom – és ez rossz ómen – hallottam-e valakitől, vagy magam találtam ki, hogy vannak furulyások, talán még Budapesten, az egykori Budapesten is vannak, szájuk cserepes, bőrük hófehér, szemük sötétlila a sok furulyázástól, csüggnek a Semmiben, ülnek rajta, nekitámaszkodnak, fogalmam sincs, *devannak*, és talán vannak festők is, igen, néha nagyon jól esik erre gondolnom, akik addig-addig festik az elképzelésem sincs – és ez rossz ómen – hogy mit, amíg csak bírják, hát én is elhatároztam, hogy összegyűjtöm a környéken fellelhető összes papírt, és írni fogok, nem számít, miről, de írni fogok, és meglátjuk.

Azon a reggelen, amikor írni kezdtem, mintha csak erre várt volna, eltűnt a szomszédos hegyorom, és eltűntek róla a kecskék és a fák, és eltűnt róla a falu, ahonnan a tejet és a kenyeret hoztuk. Feltűnt (?). Nem volt fehér és nem volt fekete: nem volt semmilyen. Nem volt. Ugyanazzal az örült eltökéltséggel, amivel idejöttem, elretesztem az ajtót, leültem a rozoga asztalhoz, és folytattam. Amikor a Deák téri templom falának eltűnéséről írtam, vagyis nagyjából akkor, éreztem, hogy nincs már fedél a fejem felett, és nincsenek körülöttem falak. Nem néztem oda. Írtam tovább, és igyekeztem nem gondolkozni.

Néhány órán, talán egy fél napon át írhattam így, amikor – rossz ómen – elfogyott a témám, ezért újakezdttem. Ugyanarról, talán ugyanúgy. Sajgott a kezem, lüktetett a fejem. De én azért írtam, és eszembe jutott, hogy Pusztai vagy

Pogány vagy valami ehhez hasonló, holott előtte csak egy P-re emlékeztem. A lett érkezésénél egy hosszabb szó közben begörcsölt a hüvelykujjam, és egyszerre szokatlan könynyedséget éreztem: asztalom, amit görcsösen a térdeim közé szorítottam, nem volt már ott, azaz nem volt már, papírom a combomra hanyatlott, tollamat épphogy el nem ejtettem, de még időben feleszméltem, befejeztem a félbehagyott szót – talán nem egészen úgy, ahogy eredetileg szerettem volna –, és egészen idáig jutottam, megint, és kétségkívül újra fogom kezdeni, mert – rossz ómen – egyáltalán nem maradt más témám, de (ahogy talán már mondtam) éppenséggel nem tűnik feleslegesnek ezt-azt megismételni, a Semmiről írok hát, mindig csak a Semmiről, újra és újra, de ez is, talán még ez is valami.

Száguldozó II, 2010

olaj, vászon, 50,5 × 60 cm, magántulajdon

Láz-álmosan

Almabombával robbantották fel a pártszékházat
A mozgólépcső tetején meg egy püspök hatalmas hasába
    ütköztem
Drágakövekkel kirakott keresztje
Rusnyán domborodott denehézmegmászni szuverenitásán
Fiatalabb korában
Ő meg banánbombákkal robbantgatott
Az Uniós pénzből felújított érseki palota könyvtárkriptájá-
    nak befalazott folyosóin
Most már csak kiszáradt almamagokat szopogat a British
    Library 1. emeletén.

Történelmi vegyesfelvágott

Nők sorfalban
A szavazat elnyeretett
Miért omlott össze a Monarchia
Mert ivé Károly elkapta a spanyolnáthát
És nem beszélt spanyolul hogy azt mondja: ¡Vete!
Vagy mert Fjóska nem mert szembemenni az árral
Én gyanítom, hogy az utolsó éveiben már nem volt a régi
A dualizmus fénykora sem
Ledarálták Verdunnél

Relatív ittlétünk

Borzasztó citromok ízét idézi
Mikor halottaid lecsöpögő levét iszod
A falu egyetlen kútjából
Az elszúrt életek bosszút esküsznek
Relatív ittléted ellen
Vonulnak fel az autók fényszórói
Szemük könnyes a szitáló esőtől

Sárgadinnye I, 2007
olaj, vászon, 55 × 65 cm

Dana

Délután, egy óra magasságában léptük át a határt. Osik előszedte fényes kését, Pehu pedig megigazította derekán az övet, amíg én az iránytűvel babráltam. A két ifjú a pil-lanatnak ünnepélyes jelleget szeretett volna kölcsönözni, de ehhez túlságosan elhajszoltak voltak, a por vastagon fedte be meztelen lábszárukat, napégette homlokukról patakban folytak alá a megtett kilométerek erőfeszítései.

Minden sihederségükkel együtt szerettem őket, erre gondoltam, míg fesztelenül, csöndben haladtam mögöttük.

Az a nagy fenyő, az maradt egyedül ismerős a vihar után, eligazodási pontként, most már úgy hiszem, nekünk hagyta meg a Jóisten, hogy tartsunk északnak.

Osik Pehu nyakába ugrott, vitetni akarta magát egy da-rabon, bár valószínűbb, hogy mindez csak közös játékuk egyik feltűnő jelene volt.

Pehu szívesen fogadta a nálánál talán fél mázsával is könnyebb Osik közeledését, egészen addig a pillanatig, amikor is egy óvatlan lépés következtében kifordult a bokája. Hangos csattanással hasaltak el a hepehupás, kövekkel ki-rakott talajon. Osik fejéből szivárogni kezdett a vér, és Pehu mindezért magát kezdte el hibáztatni. Fátyolos tekintetét megoldották a könnyek. Előbb egy irtózatos pofont kapott Osiktól, az életveszélyes szállítási metódus miatt, utóbb egy még irtózatosabb pofont kapott tőlem, az eltúlzott érzelmi reakció végett, ami természetesen egyre üvöltőbb bömbölés-re készítette.

Fegyelemre intettem a szikár suhancot is, mialatt körbe-kötöztem sebét a nadrágomból kiszakított textildarabbal.

Mire elérte ez a szedett-vedett csapat a Britta-völgyet, a gomolyfelhők takaróvá álltak össze, friss esőszag terjengett a levegőben, vitte a szél az esőszagot.

A szürkés színekben jól kivehetővé váltak az apró, zsúpfedeles házak, s amint az ablakokat ide-oda hajtogatja egy láthatatlan kéz. Nem tudtunk szabadulni a gondolattól, hogy elérkezett az idő. Hogy talán hazaérkeztünk.

Osik azt a tóra néző szobát látta maga előtt, ahonnan kihajolva reggelente vidám füttyszóval üdvözölte a vízholdó lányokat, közülük is kiemelt figyelmet szentelve Iszainak, a falu egyik eladósorban lévő hajadonának. Éjfekete szeme és vékony, piros ajka volt, melynek látványával nem tudott a fiú betelni. Ahogy a kaptatón lassan távolodik, minden lélegzetvételt egy apró párafelhő követi, Osik pedig végigköveti ezeket a párafelhőket, a kis cipők kopogását a flaszteren még hallani véli órákkal később is.

Pehu ezalatt a tágas konyhában cuppog, anyja nagy húsokat rak elé, van ott birka meg disznó meg fácán, azokat falja, majd leöblíti az egészet egy korsó sörrel, földviszonyokat mérlegel, az azévi termésről folytat diskurzust apjával, a szintúgy óriás termetű, rengő hasú, ámbár jámbor lelkű férfival. Alattuk a székek nyöszörgése, nyivákolása, a konyhából pörköltszag terjeng, beissza a falakba magát. Mire Pehu visszatér közénk, szája csupa nyál, és bágyadt pillantást vet korgó gyomrára.

Alattunk a falu: üresen tátongott.

Nyolc nap telt el, mióta megnyitották a határsávot, s a tárgyalások eredményeképp hét további hadegységet engedtek útjára. Jól tudtam, hogy ez még nem jelent semmit, semmiféle garanciával nem rendelkezhetünk afelől, hogy a települések, az előzetes híresztelések ellenére, érintetlenül maradtak.

Csak az volt biztos, hogy asszonyaink, gyermekeink kartávolságnyi közélből távoli álmok főszereplőivé lettek, kaspaszkodók a fantázia lehetséges színterén. Túl gyorsan kellett alkalmazkodnunk mindenféle körülményhez, a helyzet pedig folyamatosan változott, így idomultak elvárásainkhoz a tudat különböző szintjei. Minthogy semmi sem volt a régi,

a megszokott.

Hogy hirtelen nem is értettük a történeteket, egyáltalán nem rökönödtem meg rajta;

hogyan Osik a derekamba kapaszkodik, és ígéreteket vár tőlem, Iszai felől és bátyja, Mitro felől; zavaros beszédéből nem vettem, nem vehettem ki pontos részleteket, mert nem hozzám intézte a szavakat, csak a szándékot;

hogyan Pehu nehéz teste teljes hiábavalósággal omlik rám, hogy innentől minden gondot egyetlen varázsütésre száműzni volna képesség, és az a képesség bennem lakozik-e, hogy tulajdonképpen a kérdést megfogalmazni sem képes ez a magára maradó emberi tömb, ez a képtelen Laokoon-csoport, a nyakunk köré tekeredő, láthatatlan ellenséggel szemben, s bár határozottnak próbáltam tűnni, valójában én is választalan kutattam Dana és a mi közössé épített jövőnk után, és most mindennél inkább magam mellett akartam érezni őt, biztonságban.

Hirtelen egyetlen remegő test három oldala voltunk.

A kalinabokrok mögül láttuk a Napot, ahogy leereszkedik, s láttuk, ahogy még utoljára vérvörös arcát felénk fordítja.

Azután lassan átszűrődött az éjszaka, s átszűrődött a hajnal, s a barlangok rejtekéből a vadállatok vonítása. Tán emberek lépteit is hallottuk valahonnan. Egy árny tűnt elő a félhomályban. Tűnt el a deres lejtőkön.

Délután, egy óra magasságában léptük át a határt. A keleti peremterületen haladva, gyors folyású patakokat és sűrű erdőket átszelve, a lehető legrövidebb úton, a lehető legviszontagságosabb úton idáig. Mostanra tehát teljesen elkészültünk az erőnkkel. Hosszú és keserves időbe tellett, amíg lebotorkáltunk a völgybe. A házam a második keresztutca végén, üresen, feldúltan. A lavórok az udvarra kihajigálva. A konyhában szétszórt edények. A hálószobában vetetlen ág. Üzenet: nincsen. Vagyis, ez volt az üzenet.

Dana-t érkezésünk előtt három nappal hurcolták el,

Brittán túlra, a Vogézek bonyolult szerpentinjein tovább, a Variszkuszi-hegységrendszer meredekebb vidékére. Kálváriája több héten keresztül tartott, és éppen akkor hagyta el az életet, mikorra már elértük és szétvertük a menekülő ellenség portyatáborait. Iszai, aki majdnem végig mellette volt, úgy mondta, feleségem a végső órákban már kibékült a sorsával, és nagy nyugalommal várta, hogy tüdőgyulladásával eluralkodjon legyöngülő szervezetén. Hívni próbált, félrebeszélte, de félrebeszélésében is engem próbált hívni, jelet adni fogyatkozó életéről.

„S úgy hagyjatok emlékezetében, ahogyan a folyónál mosom a ruhát, ahogyan a templomba menet fújja szoknyámat a szél. Ahogy a gyermekeinkre tekint óvó szemem, ahogyan rákacagok, mihelyst hazaér a mezőről és fáradt. Ahogy az ágyban ölelem, széles mellkasát átfogja vézna karom. Ahogyan magamba fogadom.”

Kis talizmánját Iszai próbálta megmenteni számomra, de az ezüstitűt valahol eltűnt nyomtalan.

A lány ekkor nehéz sóhajt vett, és zavart tekintetét a földre szegezte, kapkodni, dadogni kezdett, alig bírta összeszedni gondolatait.

Dana-t ugyanis három hónapja, a nagy vihar előtt tudtomon kívül anyává tettem.

És akkor Dana a szemközti kanapén heves fejrázásba kezd.

- Nem, nem, ez így nem lesz jó. A nevek tetszenek, a helyszíneknek is megvan a maga varázsuk, node a befejezés...

Tenyérével rácsap a térdére, majd felugrik, széles mozdulatokkal gesztikulál.

- Katasztrófális! Nem hogy pémodern, ez semmilyen modern sem! Miért fojtod meg az embereidet, nem tűnt még fel, hogy gyakorlatilag kicsináltad magadat Danával együtt, plusz még egy gyereket is? Nem, nem, ez így nem oké, már bocsáss meg, de basszuk itt a rezet bő félórája, és ennyire futotta, erre vártam?!

Föl-alá járkal a szobában, majd megpöcköli a vállamat.

– Megyünk moziba. Gyerünk, hajrá, már fel is vettem a kabátomat, nem várlak meg, ha nem sietsz!

És odafelé hallgatom még a szempontokat, ami alapján lehetne jobb, hitelesebb a sztori. Azután megnézünk egy mérsékeltten vicces amerikai filmet, középszerű színészekkel és cselekményszállal, és hallgatom, ahogy Dana fogai közt csak úgy recseg-ropog a nachos. Ő élvezi a filmet, én élvezem, hogy legalább ő.

A metrón nem szólunk egy szót sem egymáshoz, csak nézünk magunk elé, én észreveszek egy idős olasz és egy idős ázsiai párt, és előbbiekről nem tudom eldönteni, vajon veszekszenek-e egymással vagy csak gyenge a fülük, vagy csak megszokásból, utóbbiakat Dana is biztosan észreveszi, mert azt a hatalmas Budapest-térképet, amivel szenvednek, ő segít nekik kihajtani. Elsétálunk az Opera előtt, egy darabot adnak három felvonásban, a második világháborúról, benne van a jól ismert H betűs szó. Aztán a Keletinél playbackról zúzó pánsípos indiánok ajánlják fel legújabb lemezüket vértelre, cirka kettőezer magyar forintért. Vagy ezerötszázért. Végül ötszázért Dana vesz kettőt. Az aprót meg egy bekötözött fejű vézna hajléktalannak adja.

Hazaérés: este tíz körül. Dana vacsorát főz, én B. Á. utolsó mohikánjairól olvasok. A salátás-rántott sajtos menüt az egyik barátnője ajánlotta, állítólag könnyen emészthető együtt a három. Ágyba fekszünk, hideg a lába. Dörzsöljem meg, arra kér. Esőcseppek hullanak nagy szemekben az ablakpárkányra. Távolról villámlik, a menny dörög. Kiadósat szeretkezünk, hamar elmegy. A vihar is. Utoljára még felkapcsolja a kislámpát, néhány másodpercre igen mélyen egymás szemébe nézünk.

Lekapcsolja, forgolódik jobbra, forgolódik balra, ezt eljátssza még párszor, majd ráfekszik a mellkasomra, és a fülembe suttogja féltékeny hangon:

- Mondd, ugye, az az Iszai, na mondd csak, ugye jobb nő,

mint én, az a kis ribanc?

Összenevetünk, elmosolyodom. Dana így született.

Aznap éjjel Osik-on és Pehu-n jár az eszem, akik egyszerre bent és valahol kint mostantól tőlem függenek, mert hát csakugyan elég illetlenül rájuk zártam az ajtót, és azon, hogy még meg lesz ez is írva.

Natalie

Vallomás három oldalon, vagy ameddig tart az érdeklődés

Pedig az ember többnyire elkönyveli magában az ilyesmit.

Mint mikor szólnak:

„A gyorsvonal Békéscsaba-Lökösházára azonnal indul (...),

és a mikrofon mögött ülő személy nem viszi le a hangsúlyt, valami mást is szeretne mondani a betanult szövegen kívül,

sóhajt,

csupán valami szubjektívet,

hogy kedves hallgatóság, a Ferencváros tegnap 1-0 arányban legyőzte az Újpestet, és én gyerekkorom óta Újpest szurkoló vagyok; ebből következik, ami;

vagy olyat,

hogy az első lány az életemben, a Mari, akinek szemei mint az éjszaka és illata mint a tenger, ma délben feleségül ment valami ősbunkóhoz;

nyilván ilyesmikre gondolhatott,

de némi kivárást követően végül mégiscsak az az egyetlen üzenet hangzik el unottan, hogy

„A gyorsvonal Békéscsaba-Lökösházára azonnal indul. Kérem fejezzék be a ...”

Innentől pedig már minden megy magától. Akár el is szunyókálhat a fotelban az illető, ha hallja ismét az érkező vonat zaját, felriadván majd előrukkol újból a szokásos szlogenrel, immár hezitálás nélkül.

•

Annyi minden.

Például mostantól ez a vonatjaz is.

Vagy az a lépcsőforduló.

Kötött – *eztmegkellbeszélünk* – szándékkal, kínos volt az egész, hogy megbántottam, és majd ezért iskolás módon bocsánatot fogok kérni tőle. Az udvarra kiérve tehát, mint egy szorgalmas kisdíák, aki rossz fát tehetett a tűzre, igen, igen, bólogattam.

Korábban párszor elhívott ide, elhívott oda; nincs okom túlragozni, alig néhány eset; de így is akadt mindig egy harmadik, pusztán rögtönzött elfoglaltság, amiért nem mentem sem ide, sem oda.

Följegyeztem magamnak, akkor innentől ezeket nevezhetem úgy: sikertelen találkozások.

Avagy: visszatérő folyamatok. Mintha természetes ez az elutasító egyféleképp volna.

Elég volt tehát egy köszönés, egy pár másodperces rámosoly, „hogyan vagy” és menni érdektelenül tovább, szép ez a nő, állapítom meg, és menni érdektelenül tovább.

Mert azt az előzőt, akinek kamaszon odanyomhattam a homlokomat az ablakára az év 365 napjának bármely napszakában „engedj be itt és ő be és én be neki hogy hány mérföld a szerelmem”, most, ebben a verőfényes tavaszi időben, késő délután, fél hat környékén, résnyire nyitott ablakok mögött, valami kutypózféleségekben találnám az ismerős ágyon, ha ki nem cserélték azóta, ezen gondolkodtam, és így, akkor, nagyjából pontosan egy éve.

És jó lenne, ha volnának átmenetek.

De olykor szúr az ember, akár a kaktusz, ellentmondást nem tűrően, védekezés gyanánt.

Ha abban a sértett állapotban nem ismételné el százszor ugyanazt, mint egy idióta, mint egy holdkóros, és bár tényleg nagyon meg akarja neki mondani, de legalább és legfőleg egyszerű, hogy „engem mint nő, te módfelett hatásod alá vonsz”, csakhogy az ilyeneket egyáltalán nem is kell mondani.

„Ugyan kérlek, szóra sem érdemes.”

És helyette akárhová tartó beszélgetéseket folytatni egymással, így végül azt érzékelni, hogy valahová tartozunk.

Ez nem ment át.

Ami igen, az közhelyszerű. Az erőltetett. Vagy csak szimplán, mert ez általában tök szimplán szokott működni, a másik fél ráun a dologra.

Dehogy szerelmes ömlengést, csak azt nem akarok most írni. Noha attól még nehezen jön, megakadhat akár egyetlen sor is. Mert nem kell szerelmet hazudni, hogy valamiről nehez legyen.

S hogy mit jelent, ha néhanapján összefutok vele, hogy kölcsönad a cigijéből, és valami rendezvényről beszél az egyik közös barátunkkal, a részletekre nem nagyon figyeltem, sokkal inkább arra, *hogy akkor mérleg két serpenyője voltak*, közöttük én, és hogy ez milyen közvetlen és kedves kompozíció, mint mikor a verebek kiülnek a gangra melegedni, friss hírekről csevegni, hirtelen elmosolyodtam. Minden biztonnyal ütemtelenül, szórakozottan. Ha akkor megkérdi, hogy mire fel, valószínűleg zavaromban azt feleltem volna neki:

„A mérleg bal oldalán az eszközök, míg a jobb oldalán a források, valamint a részvényesek saját tőkéje van feltüntetve. A két oldal összegének meg kell egyeznie egymással. Az eszközök között tartják nyilván a pénzeszközöket, az árukat és a birtokolt tulajdont, a befektetéseket, a mással szemben fennálló követeléseket, amelyeket a mérleg fordulónapja

után fognak kiegyenlíteni. A források között sorolják föl az összes fennálló tartozást.”

Még szerencse, hogy nem kérdezte. És ha továbbra sem értené, hogy októberre csinált gyerek vagyok, ismét elmosolyodom:

„Ugyan kérlek, csak kalandozom össze-vissza.”

Hogy a felismerhetetlenségig őszinte lehessen velem.

És inkább valamit mesélni még arról az anyajegyről, a bal combján, a fekete harisnya alatt. Hogy jól áll, ha így hordja. Ennyi az egész.

Megállapításaim: rutinmunkák.

Az ember hozzászokik, hogy szerelmeit

Előbb-utóbb meg...

hogy kikap az Újpest, mondjuk a Zalaegerszeg ellen is, a kupában, egy nullra. Azóta emlékszem, hogy van ez a lány, aki, mondhatni, kötelező jelleggel Zete szimpatizáns, és akitől minderről az aluljáróban a meccs előtt néhány szót váltottam.

És szép a szája, a tekintete, a stílusa, a mozdulatai.

Hogy ügyesen táncol, és tánc közben nagyon boldognak tűnik.

És mindez épp olyan váratlanul és különösen érint, mint egy rég nem hallott zeneszám a fejben, vagy mint mikor lenn vagyok Fehérváron, és nagyapa, aki hosszú éveken át a vasútnál dolgozott éjjeli műszakban, gyakran csak úgy betoppan a konyhába, és jó nagy hangerővel kérdi meg a mamától, hogy „nyugdíjasok szeretnek kávézni nem”?

Pedig sem kávé, sem semmilyen koffeintartalmú ital benn a spájzban, sem sehol, a szívére már egy ideje nem ihat. Talán csak ragaszkodik a válaszhoz. Talán csak folyton újra elfelejti.

Sportpálya, 2011
vízfesték, papír, 21 × 29 cm

Mocsár, mese

HANS

Menjünk a szabadba, mondtad
mint egy festői kiáltást, mit
nekünk Barbizon, egy mocsár
is megteszi, álkérészekkel

WALT

Szeretik a tiszta vizet, szereted
a vizet, persze jobb, ha
foszfát-származék nélkül van,
aratás után megyünk el oda

HANS

Oda is vinnénk piknikre valót,
műanyag poharat, boros
üveget, mint nagymamának,
felőlem a farkas is megehet

WALT

A hasában már ott foglak várni,
ijedten, nem fogsz nagyinak
vagy másnak szólítani, nem,
mert ismersz annyira már

HANS

A takaró füléig ér a mocsárvíz,
nevetünk, talán az örömtől,
a tiszta vízben látom magamat,
apró hullámok sem tarkítják

Talált tárgyak gyűjteménye

HANS

A talált tárgyakat mind elrakja
egy kamaszodó lány, elveszett
tárcákat, közös fotóalbumot,
amit más otthagyt a bérlakásban,

WALT

a földön. Az a lány ül ott most
szembe veled, a táskájába rakja
a nagymama vörös rúzsát, amit
a keresztanyja adott neki,

HANS

a papa ravatalozásakor, ismét
tárgyakat húz elő szoknyája
alól, néhány csillogó tárgyat,
fémszínűek, biztos ékszerek,

WALT

a királynő ékszerei lehettek,
boldogtalanná tették, majd a
szoknya fodraira ragasztott
fogkefét és fésűt leszakítja,

HANS

a táskába rakja, anyámé lehetett,
nem emlékszem rá, de aztán
a végén kivesz belőle néhányat,
egy műfogsort, egy fel nem fűjt

WALT

lufit, óvszert és egy fiolát, halkan
szavakkal illeti, elmondja a nevét,
kopott címkén egy B betű van,
de már nem rakja vissza többé.

Ahol a galambok

HANS

Leültünk enni a Széchenyiben,
a kést nem tudtad használni, ki-
fordult a csuklód, ahogy fogtad.
Feszített kézfej. Mint a combot,

WALT

úgy fogtad a fémet, zavartan
mosolyogtál. Kint esett az eső.
Alig tudtam nyelni. Mandula-
cukor a zsebedben. Előhúztad,

HANS

mint az üveggolyót, vesekő-
színe volt – már akkor gonosan
néztem rád, tanítottalak, mint
anya a fogyatékos gyerekét.

WALT

Fogad ép volt. Nem felejttem el
tétova mozdulataid. Belső mankód
tartott egybe. Egy csempényire
ültem a fürdőben melletted. Fehér

HANS

volt. Megfogtam a kezed. Azóta
táskát hordok magammal. Papír-
lapokra rajzoltam tárgyaimat,
mi volt közös, és mi volt a tied.

WALT

Esik az eső. Egyedül eszem, de
már nem a Széchenyiben, nem is
a Gustoban, nem is Pesten, Budán,
ahol galambok se csipegetnek.

Sziránó és a hiába melengetett Szerző

Valami helyzet volt. Lehet érezni az ilyet. Ezúttal látni is lehetett, hiszen, bár már öt perce becsöngettek, még szinte mindenki a tanáriban volt. Nyugodtan tehettek, hiszen maga az Igazgató állt a heves beszélgetés centrumában, a szoba közepén. Épp egy könyvet lapozgatott, egyre baljósabb árnyalatúvá vörösödő fejjel. A biológianár, Sakáll Lajos hozta be ma a vékony kis kötetet, amely most mint egy darab hús a keselyűfészekben, minden tekintetet magához vonzott.

Ő nem is tudta, hogy ez megjelent, honnan is tudná, a szerző nem ismert, valami kezdő, habár, és itt szeretné megjegyezni, hogy ő, Sakáll Lajos amúgy nagy művészetbarát, irodalomkedvelő és egyéb ilyen, és igyekszik naprakész is maradni irodalmi kérdésekben, de hát minden kis szir-szar írócskát azért még ő sem ismerhet. Amiért mégis a legtöb-
bek számára érdekes volt a szir-szar írócska nevetséges kis fércműve, azok maga a Szerző, illetve a mű szereplői voltak. Ugyanis voltak még páran itt, többen is, akik tanították az illető osztályát. Maga az Igazgató is emlékezett ezekre a gyerekekre, legalábbis néhányukra, bár ő speciel nem tanított onnan senkit. Sakáll Lajos pedig folytatta, nevezetesen, hogy egy közeli jóbarátja olvasta ezt a könyvet és ajánlotta neki is, elvégre mégiscsak iskolai s egyéb dolgokkal kapcsolatban szól, hát erre ő belelapoz és láss csodák csodája, mit lát, hát ezt a Szerző írta, emlékszik rá, meg a többi büdös szarcsimbók kölökre (cssst, Lajoskám, még meghallják a folyosón), ő ugyan leszarja, ha hallják, meghallják, halljátok, üvölti, hát ezennel én, Sakáll Lajos azt mondom nektek, hogyha van pofátok ide járni nyolc évig, ülni a kurva padjainkban, zabálni a kurva menzánkon, aztán egész életetekben abból élni, amit mi, hú-

gyerekrajz, 1988

gyért-szarért gürizve napi hat órában meg egyéb mindenk itt belétek verünk, bűdös mocsok kölykök, abba a hülye, tompa fejetekbe, aztán meg írtok egy ilyen gusztustalan, fröcsögő szart, egy ilyen... hát ez a hála, ez a köszönet, ez a bombonier év végén, hogy igen, igazán köszönjük, Sakáll Lajos bácsi, általános iskolai biológiatanár.

Úgy tűnt, mindjárt infarktust kap. Mi meg itt szeretünk titeket, kibaszott, bűdös taknyos faszfejek (de hát Lajos, Lajos, csendesebben!), elhalmozunk itt titeket tudással, szeretettel, mint a gyermek az anyja kebelén, ott, bazmeg, ott melengetünk titeket, mint a kígyókat, hogy aztán lejárassátok, bemocskoljátok, szégyenbe hozzátok a mindent, amiért mi egész életünkben, s egyéb!

Mi meg csak álltunk ott Sziránóval, mert afelől bizony senkinek se legyen kétsége, hogy mindenkor és mindenhol áll ilyenkor egy én és egy Sziránó a tanári előtt értetlenül sutyorogó diákok közt valahol, félhangosan röhgicsélve a dagadt öreg biosztanár fröcsögő nyálú dühkitörésén, és hallgatják, ahogy az épp azt üvölti gyűlölettel eltorzult hangján, hogy és ha még valaki azt merészeli tervezgetni, hogyha egyszer innen kijut, írni merészel valami ilyen hazug szart, annak most mondom, most megmondom, én, Sakáll Lajos, kerületileg oklevelesen elismert biológiapedagógus, hogy azonnal hagyja abba, még gondolni se merjen rá, ha fejből épp írna valamit, azonnal fejezze abba, mert különben - - -

Instant

Ez a férfi - nem tudni a nevét - néha dolgokat lát, amiket nem ért. Egy nyolcvan magas. Rövid, barna haj, szemüveges. Akit lát, garbót visel, mikor látja és edzőcipőt. Az ember tudvalevő, hogy nincs egyedül, mégsem lát vele senki mást. Félelmet

érez, vagy az övét, vagy a sajátját. Ez az ember esténként ablakot nyit a hőség miatt. Ilyenkor látnia kell az utcát és a rajta vonuló bölény-, medve- vagy elefántszerű dolgokat. A látottakba néha beleszűrődnek félig hallott telefonbeszélgetések. Változó hosszúságúak a szünetek. A gyárban, ahol dolgozik (Instantnak hívják a felirat szerint) porított húst készítenek. Egyik nap az egyik, másik nap a másik részlegen dolgozik. A páratlan napokon húsból por készül, a párosokon fordítva. Szombaton is dolgozik, csak vasárnap pihen. A férfi gyakran hozzákölt ahhoz, amit lát, néha többet, néha kevesebbet.

Kövérék vagyunk és akkor még meg is kell halni. Mostanában bús elefántgondolatai voltak és egyre jobban aggasztotta, hogy a munkatársai némely termékeket elfelejtettek felcímkézni. Az ég úgy volt kék, ahogy csak festményeken szokott, közelkeleti, fűszeres hangulatú árnyalata volt, a házak erőteljes díszletjellegűt öltöttek, gyanította, hogyha nekiesne egy falnak, az mint papírmasé, kidőlné. Mindez persze csak azért volt, mert bár vasárnap késő este volt, az utcai lámpák és a még mindig pislákoló nap délutáni fényt adott, az utcán pedig szobanövények álldogáltak egykedvűen. Álmában rég nem látott gyerekkori barátjával találkozott, akinek egyszerre csak, minden átmenet nélkül befelé fordult mindkét szeme. Üvöltött, hogy segítsen, segítsen. Meg hogy látja egyik szemével a másikat és viszont és a hangja remegett. Pedig olyat nem lehet látni. Ablakbecsukáskor nem voltak bölények, de mintha elefántok. Talán csak autók, gondolta másnap a gyárba menet. (A medvékről ezúttal megfeledkezett.)

A férfi már nincs itt, csak az, amit lát. Az ember, mikor valaki bemutatkozik, így szól, Instant. Se többet, se kevesebbet. A gyárban néhány naponta tűnnek fel azok a leírhatatlan külsejű alakok. Civil ruhában vannak, gyakran ismerősökében. Nem tudni, miről tárgyalnak és kivel, de mindig visszajönnek. Talán az üvöltők közül jöttek, bár ahhoz túl jó a hallásuk. Egészen halkán tudnak suttogni, mintha nem is nyílna közben a száj. Hidegebb lesz a levegő utánuk. A férfi, míg itt volt,

gyakran azon kapta magát az utcán, hogy rossz a tükörképe. Mikor meg-meglátta magát különböző kirakatokban, maga magától legtöbbször lemaradt, vagy más mozdulatot tett, mint ő, és a következő pillanatban már máshol volt. Sokszor két tükörképe is volt. Egyszer aztán megértette ezt és rohanni kezdett, de ilyenkor sosem lehet eléggé. Tévednek, akik azt hiszik, hogy ilyenkor az álomban az ember áll egy helyben, inkább a világ gyorsul körülötte túlságosan. Végérvényesen megváltoznak a hozzávetőlegességek. Futás közben egy kirakatba nézett és halálraváltan látta meg tükörképei előtt loholva saját tükörképét. Ez nem sokkal azelőtt volt, hogy utolérték volna. A medvékről megfeledkezett, suttogta valamelyik, hang nélkül. Az üvöltők egy nagy, vastag fal mögött élnek. Sokak szerint már csak néhány helyre nem tudtak betörni. Hogy ki kezdhette, nem tudhatjuk, de valaki bizonyosan meg tudott győzni még valakit, hogy minden, hangot kiadó berendezést tekerjen a maximumra és ordítson, ahogy csak a torkán kifér. A gyengék, akik nem valók közéjük, onnan ismerszenek meg, hogy befelé fordul a szemgolyójuk a hangerőtől. Velük nem tudni, mi történik. Feljegyzések nem maradnak, a zúgó hangtömegből sem hallatszanak ki krónikák. A kóstolt terméket toxikálási előírásból borral kell leöblíteni. Egészen be lehet rúgni műszak végére.

A férfi képzelete korántsem zabolázhatatlan. Például nem képzeleten tovább az elkészült húsok és porok útját, nem kelti őket életre ablaka alatt elvonuló dolgokká. Ha így gondol rá, fél a képzelettől. A gyárban alvó rozsdá- és zsírfoltokat, takarásban maradó ismeretlen zugokat mégis benépesíti számos történettel. A hangok nem érdeklik, a vállá mögül jövő suhanásokat, sejtett magánhangzókat és rebbenéseket eredendően számúzi a banalitások tartományába. Az embert néha magára hagyja szemérmes illendőséggel, így olyankor sem zavarja meg, mikor hozzá hasonlóképp öltözködő alakok keresik fel, akikkel keveset beszél, de nem vonul félre. Kávészünetében felmegy a legfelső szintre, az irodák előtti folyosóra. Üres mű-

anyagpoharát (ha akad) a vállával kitámasztott ablakok kere-tén egyensúlyozza, míg lombokban gyönyörködik. A pohár üres. Ha lebillenti a fel-feltámadó szél, a belső udvarra esik, ahová munkavédelmi okokból különösen tilos szemetelni. A térfigyelő kamerák ugyan nem fordulnak felé, de lencséjük pontos fésztvája csak nagyon kevesek előtt ismeretes. A leg-megnyugtatóbb ilyenkor azt képzelni, hogy a pohár a helyén marad. Így nem kell utánarohanni szűk lépcsőkön bucskázva és elkészni a műszakból. Az ablak ki nem nyitása, a pohár oda nem támasztása nem segít. A gyárban nem tudni, hányan van-nak. Sokan viselnek hasonló ruhákat civilben is, ami valami-lyen mértékig zavaró tényező. Szobájában ezalatt üresen vár a nyitott ablak, bármi is látszhatna belőle. Feljegyzéseiről nem szeret ellapozni, mikor visszatérne hozzájuk, sokszor üres az oldal. Képzetele állandó kétségek közt tartja üres jegyzetlapjai felől. Az ember nem tudni, mennyit jegyez le élete történése-iből, de fontos megbeszéléseit bízvást. A férfi, amint beteszi maga mögött a vécéfülke ajtaját, a pillanat töredékéig magáról megfeledkezve arra gondol, hogy ebben a pillanatban magá-ban van-e. Olyan közel sejt egy lépés hangját, mintha maga lépte volna hátrafelé.

Felmerülő kérdés, hogy a hús onnan jön-e, amerre estén-ként az ablakok alatt tartanak. A gyárban ezzel szemben azt kutatják, hogy mikortól nem marad egyben. A férfi nem lenne hajlandó ennek a szolgálatába állítani a fantáziáját. Az ember, akit ilyenkor inkább lát mint képzelt, viszont nem teheti, hogy nem talál választ bármiféle felmerülő kérdésre. A vasárnapok tétlenek és ismeretlen zugok, rozsdás-zsíros felületek takará-sában játszódnak. Nem tudni, mennyit lehetne megtudni a férfitől. A térfigyelő kamerák fésztvái és a gyárban előállított termékek címkéi nem segítenek. Már csak két mondatnyi fel-jegyezni valóra van lehetőség. Nem minden terméken szere-pel felirat.

A novellából készült azonos című szövegfilm itt érhető el: <http://wp.me/ppH5K-MA>

Költők, 2010
tempera, papír, 50 × 70 cm

Ritka, mint a fehér nyúl

(Tarcsay Zoltán: Valahol félúton)

Amikor a hóhért akasztják, természetesen beleremeg a vesztőhely is. Esetünkben baljósan susognak a lapok. Ha szerzőnk (egyben az Apokrif prózaszerkesztője) írná, bizonyára sercegnének vagy sustorognának. No de, zeneiséget kutatni e prózában nem nagy ötlet, tátátám, őkirályi felsége, a Spanyol Viasz, szóljanak a harsonák...

Tarcsay Zoltán *Valahol félúton* írását illetően mégis szólnunk kell róla, mert a „semmi és az irodalom között” (véltetőleg jóval utóbbihoz közelebb, semmint félúton) épp a prózanyelv összhangzattana, amely tovább görgeti a Tarcsay-szövegeket azon a képzeletbeli pályán, melyet íróinak hívunk. A hangzás igazán kiemeltté válik, s nem csupán a gyakorta alkalmazott pengő mondatok burjánzását kell ezalatt elsősorban értenünk, hanem főként az

időzítés pontosságát, melyel írásainak jól felismerhető ritmusát teremti meg: a forma, valamint az akadémikus-koskodón közbetüremkedő nyelv ütemhangsúlyait.

Provokatív pókhendiség sugárzik a novella (egyszer-smind a keretétől szolgáló regény) elbeszélői alakjából, aki egyfelől a helyesbítések egymásra következésével a környezethez való félig indolens, félig motivált viszonyról ad számot, másfelől azonban felénk, olvasók felé kacsintva az ebből származó istentelen röhögés tárgyául, alanyául szegődik. Mondhatnánk, e novellában (ám ez úgy hiszem, az általam ismert Tarcsay-próza majd' egészére vonatkoztatható) semmi sem az, aminek látszik. Következésképp miért is ne játsszon el az írói, elbeszélői, szereplői képzelet azzal, minek látszódatna még. Ezen kihívás nyomán teremti önmagát a szövegvilág, a legkevésbé sem véve magát komolyan.

Teremtésben a szerző (kalapjában az egész narrációs cirkusszal) megle-

hetősen erős attrakciónak bizonyul: látszólag könnyedén kölcsönöz alakjainak önreflektív intellektuális fölényt, s mutatja őket fantáziájuk által megvezethető szerencsétlen flótásoknak. A novellaszerkezet ügyesen és finom humorral operál: úgy látjuk működésben a prózapoziációval hasonlatos szépirodalmi kliséket, hogy nem teljesülnek a fikción belüli reáliák szintjén, tehát voltaképp működésképtelenségükben. Így az utazók, a megérkezést tervezgető, szökött szerelmesek maguk is sablonokká válnak, testet leginkább romantikus regénycselekmények toposzait mozgató fantáziájukban öltenek, valamint évődő, egymást túlcitálni akaró adogatásukkal.

Egy ilyen térben, ahol a literális teremtés folyamata nemcsak a történet előterébe kerül, hanem lényegében irányítja is azt, a kifejezés centralitása magától értetődően vezet el a meghatározás dilemmáig. Tehát a nyelvi tét a megragadásban szervesül. A novellavilág az el-

beszélői-szereplői szólamok azonosító mechanizmusai, benyomásai révén épül fel, kauzális összefüggéseit is innen nyeri: ha Máté nem játszana az elrablás gondolatával – anticipálva annak megtörténtét –, Évát talán el se rabolná az a két alak, akik már a novella elején feltűnnek Máté látómezejében. De tragédiának lennie kell, s ezen igény minden fikciós síkra kivetül.

Olyan elbeszélői meta-nyelvvvel állunk szemben, amely kiaknázva az egyszerű író, egyszerre hős karakterét önmaga tökéletesítésére törekszik. Valaminek a feltétlen átadására. Legyen az egy a vonatzakatolásban megbúvó nyávogó hang azonosítása vagy a fogadós kényszeres megragadása, fontos elemmé lesz, mert nem csupán a lokális novellaszüzsé rétegeit piszkálja, esetleg *A befejezhetetlen* egyelőre regénytöredék-sor egyéb darabjait (ha jól sejtem, a *Quia caro es* részlet Platónja miákol a vonatkerekek nyikorgásában), hanem magát az irodalmat.

Még hozzá olyan műfajok cselekményszerkezeti elvárásai révén, mint Shakespeare szerelmi tragédiája, a gótikus vagy a kalandregény, netán az anekdota. A Tarcsey-szövegek általam ismert hányadának formakultusza tehát a sűrű szövésű prózaszöveg, amely nem enged meg magának üresjáratokat, minden lehetséges helyen megbújnak az irodalmi át- és nagyothallások.

A nyelvi és tematikus eszköztár válogatottságát mi sem példázná jobban, mint hogy a válogatás folyamata történeté formálódik. A nyelvi teremtés és a fantázia irodalmi valósággá válik, a szereplők tudatalattijuk ismeretében lesznek maguk is narrátorra, és a szövegegészt valamiféle jósfájásokkal bírván tesznek szert szerzői képességekre: légüres regénytérben eszmélve kell felépíteniük azt. A viszonylagosság lényegében determinált: *„Belenyugodott, hogy egészen addig nem fog kiderülni, hol vannak, amíg meg nem érkeznek”*, s ahogy Éva mint a megérkezés

szellemi birtokosa eltűnik, annak a lehetősége is szertefoszlik, hogy kiderüljön, merre tartanak. A valóságból az marad, ami már megformált: a „valahol félúton” lét. Az irodalmi hagyomány sablonjaiból nyert világ logikája szerint a szökes sikeretelensége tulajdonképpen előre kódolt bohózat. A humorra hangoltsága tételek és antitételek feszültségéből táplálkozik, a meghatározás és annak rövid úton való felmondásából. Lehet az egy szendvicshiányból levezetett hanyatlásfilozófiai eszmefuttatás, amely már önmagában is mosolygató, vagy épp a helyesbítő eljárások nyikorgással, rögeszmével megkezdett sora, leginkább helyzet- és szöveg helyzet-komikummal dolgozik. Mindeközben „kezeket-fel”-t kiált, és kegyetlenül lelövi az előkészített, fikciós klisévariációk és dimenziótévesztés poénjait. Aztán igazít a kalapján és pacsit kér.

Hogy e fikció mibenlétét feszegető elbeszélői bűvésztrükk tapsot kap az

irodalmi porondon, számomra nem kérdés. E novellában szervesen működik – ahogy akár egy novellaegyüttest is fenntart hat – a forma mint tartalom megjelenítése. A Tarcsay-próza jövőjét illetően sokkal érdekesebbnek mutatkozik azonban, hogy túl lesz-e képes lépni a forma szóra-koztató jellegű virtuozitá-sán – amelyet úgy tűnik, maradéktalanul birtokol – s alászállni választott cilin-derek feneketlen mélyére a ritka fehér nyúl után. Kíváncsian várjuk tehát re-gényét, amelynek *Valahol félúton* c. részletét ajánljuk olvasóink figyelmébe. (Na bumm, kötél hiányában az akasztás elmarad.) •

Torma Mária

Perpetuum mobile

(Opánszki Tamás festményeiről)

A kézben tartott lap olajfest-ményeit jegyző Opánszki Tamás (1980) nem lóg ki

az ifjúságukat közös neve-zőjüként felmutatni tudó szerzők közül. Harminc esztendeje viszont elég ha-talmat biztosít számára ah-hoz, hogy tétovázás nélkül meg tudja nevezni az 1999-es évet mint cezúrát abban a háta mögött hagyott időben, melynek keresztmetszetét lapozhatja fel most az olva-só. Az ezredforduló előtti vízváltó évben lett vilá-gos előtte, hogy nem akar messzire szegődni témákért, hanem a körülötte zajló éle-tet gondolná és festené to-vább a vászon előtt állva is. Az utcán, a lelátón, netán a tévé előtt összeszedett élme-nyek mások számára ugyan nem költőiek vagy magva-sok, a festő szemében azon-ban az élet velejét jelentik, amelynek ingergazdagságá-ról azóta sem tudott lemondani.

Tagadhatatlan ez a ra-gaszkodás még akkor is, ha a 2004-re kikerekített, az *Organikus átfedések* cím alatt összegyűjtött diplomaanyag szándékoltan az absztrakt expresszionizmus irányá-ba tájékozódik. Ide tartozik

a Mattis Teutsch színekké szétpattanó lélekvirágait idéző *Kompozíciók és Virágok*, illetve a kubizmus felé kikacsintó cikkekkben kétévágott *Sárgadinnyék*. Az Epreskertben töltött évek szüreti termésének beillő munkák körvonalazódását sejthetően szemmel tartotta a mester, a művészetét metafizikai alapokra helyező Károlyi Zsigmond.

Megszerezvén festőművész és rajztanári diplomáját érdeklődése ismét a figuratív festészet felé fordult, és elkezdte önálló tárlatokat megtölteni képes ciklusokká érlelni azt a három – festészetének tárgyát máig alapjaiban meghatározó – motívumot, amelyek magja még egyetemi stúdiumai alatt jegecesedett ki. A kávéházszegleteket elfoglalókkal, motorosokkal és jégchokisokkal benépesített vásznak körét Opánszki folyamatosan gazdagítja az utóbbi években, tudatosan összpontosítva figyelmét a korántsem hideg tárgyilagossággal kezelt témák újabb variációinak kidolgozására. Egy

fiatal művésztől lévén szó a kávéházak, különösen azok éjszakai megelevenedése esetében a lelkesedés szinte kötelességszerű, de a jégkorongmeccsek sodró hangulatáról vagy akár Valentino Rossi motorjának színkombinációjáról is változatlan átadással tud beszélni.

Több recenzió a családi hagyaték fontos szerepét véli kitapintani ebben a rendületlen érdeklődésben, a sorozatok első darabjainak készítésekor ez azonban még csupán tudat alatt munkálkodhatott a festőben, hiszen később szerzett tudomást a jégkorongozó székellyföldi rokonokról és a kapuvári anyai ági felmenők oldalkocsis motorgyűjteményéről. A mozgás és a sebesség szeretete azonban már gyerekkora óta meghatározó – nem is lehetne ezt látványosabban alátámasztani, mint a néhány lapozás után látható 1988-as rajzzal, de önmagáért beszél a 2010-es egyéni kiállítás: a *Forté* címe is. Hiába kényszeríti a festészet műfaja arra, hogy mindig csak egy adott

pillanatot jelenítsen meg, művészetének homlokterében akkor is a dinamika, a sebesség áll – ez perdíti a nonfiguratív kompozíciókat is. Talán egyedül a *Kávéház éjjel* sorozat narancsos fényeiben nyugszik meg kissé az örökmozgót idéző ecset, de az élet itt is lüktet. A közhelyesség veszélyével fenyeget sokadikként a futuristákra asszociálni a motorbiciklisek körül fénynyalábokká stilizálódó utca és a csarnok jeges levegőjét kettéhasító utók láttán, de Umberto Boccioni *La strada entra nella casa* jának reprodukciója nem véletlenül függött műtermének falán: az avantgárd olaszok, különösen az aeropittura ábrázolásmód képi örökségéből Opánszki valóban szívesen merít.

Különösen azon hokis képek esetében, ahol nem látszódik a közönség, csak a puszta fehér felület veszi körül a játékosokat, olyan, mint ha egy végtelen jégmezőn siklanának – valahol távol. Hasonlót idézhetnek más képek is, holott Opánszki –

ha elhagyja az öt földrész élő közvetítésekből ismert aszfaltcsíkjaikat és arénaikat – akkor nagyon is közvetlen fizikai világát festi. A Kálvin és az Astoria környékén elcsípett nyüzsgő kávéházi zsánerek mögött mindig ott sejlenek a Török Pál utcai kisképzős évekből őrzött színek, de a neve mellett rendre feltűnő zuglóiság sem merül ki a bemutatkozások kötelező fordulataiban. A „tizennégy” éjszakáinak görög és kínai büfék környékén pislákoló, összetéveszthetetlenül külvárosi neonvibrálása ugyanúgy téma lehet, mint egy elegáns Ráday utcai teraszon megvillanó csinos váll.

A jégkorongra és motorsportra eső hangsúly ismeretében elsősorban, de egyáltalán nem kizárólag bátran tekinthetünk Opánszkira, mint sportfestőre. Ezen státuszában már 2003 óta öregbíti nevét egy Ezüstgerely-díj is. A sport világára reflektáló, magyar képzőművészeti alkotások számára 1961-ben létrehozott kitüntetés léte és félévszázados története tudatosítja azt is, hogy egyálta-

lán nincs egyedül a honi művészek között a sportolókat, mint agonizáló harcosokat bemutató munkáival. Alakjainak heroizálásában segíti, hogy olykor csillagoknak – például Talmácsi Gábornak vagy Szuper Leventének – a figuráját kölcsönzi a viadal vagy hajsza kiélezett pillanatának képi megfogalmazásához. A sztárvilághoz való vonzódását egyébként sem kendőzi el a festő, aki maga mutatott rá az Andy Warhol felfogásából nyert ösztönzésre. És valóban: az *Országút éjjel* sötétjében szinte vakító reflektoráról a *Disasters* sorozat roncsainak trashkonvojai ugranak be, de ne feledjük, hogy Warhol az NHL-hokiikonná avanszált Wayne Gretzky pop szita-portróját is elkészítette.

Sporttudósításokhoz szokott szemünknek feltűnhet: dacára annak, hogy ugyanazokat az eseményeket látjuk, mint a napilapok utolsó oldalainak színes fotóin, ezek a festmények nem a pusztá dokumentálás igényével készültek. Ha a címek nem sietnének a

segítségünkre, néhány esetben el sem lehetne dönteni, hogy harcmezei tusakodás áll előttünk vagy a korong megkaparintása érdekében cikáznak a buliban az ütők. A robosztus harcosokká nagyított sportolók egy tévétudósítás során láthatókhöz képest számtalan gesztussal gazdagodnak – talán emiatt érezzük, hogy ezeknek a mindennapjainkból ismert jelenteknek ott a helyük a galériák falain és most itt: a friss szépirodalom között. A sodró lendületben még a reklámok körvonalai is hozánemesednek az egyszerű geometriai formákká stilizálódó nemzeti címerekhez. A széles színcsíkok – melyeket mintha nem is ecset, hanem egy festékbe mártott pakk húzott volna – futva rajzanak, de suhanásuk nem öncélú összevisszaság: az útjuk sebesen tart előre egy íven. Akárcsak Opánszki Tamás dinamikus festészete. •

www.opanszkitamas.hu

Veress Dani

Egy nehéz nap éjszakája

(Egressy Zoltán: Szaggatott vonal.
Kalligram, Pozsony, 2011.)

Mindig foglalkoztatott, hogy mi is járhat – ha egyáltalán – egy statiszta fejében. Mire gondolhatnak a filmek jelentéktelen mellékszereplői, akiknek feladata kimerül

egy-két mondat eldadogásában, majd észrevétlenül eltűnnek a balfenéken? Vagy a hétköznapi vonatkozta: mi mindenről tudna mesélni a szomszéd asztalnál üldögélő, sörét kortyolgató csendes fickó, akit

nap mint nap látunk ugyanazon a helyen, ugyanabban a pozitúrában, de soha nem jutott még eszünkbe, hogy egy-két szót is váltsunk vele? Ilyen figura a *Szaggatott vonal* főhőse-elbeszélője, Vertesz Antal is: ha történetesen nem az ő szemén keresztül látnánk a regényben elbeszél éjszaka

eseményeit, és nem válnának számunkra is hozzáférhetővé gondolatai, valószínűleg még csak egy pillanatra sem jegyoznénk meg a vonásait.

Vertesz Antal motoros futárként dolgozik, mellette pedig próbálja némi tartalommal megtölteni mindennapjait, láthatóan nem sok sikerrel. Szerelme évekkel korábban elhagyta, szülei nem sokkal

később távoztak el az élők sorából, barátai nincsenek, tán soha nem is voltak: így lett belőle az az alig észrevehető „életstatiszta”, akinek még a nevére sem érdemes emlékezni. Egressy Zoltán regényében azonban néhány órán

keresztül minden Verteszről szól, a statisztériából ideiglenesen a főszerepbe léphet elő. A *Szaggatott vonal* nem más, mint az ő monológja, amely egy hétköznapi(nak tűnő) ember korántsem hétköznapi éjszakai kalandját meséli el; a hömpölygő szövegfolyam azonban nem cél nélkül

halad a maga kiszámítható medrében, az írott formában kivetül gondolatfutamoknak ugyanis különleges „címetjük” van, nevezetesen az elbeszélő elhunyt édesapja. A könyv műfaji meghatározásának (aparegény) megfelelően a szöveg legfontosabb tétje egy apa-fiú kapcsolat bonyolult viszonyrendszerének körüljárása: amellet, hogy az elbeszélő a történet jelen idejét képező éjszakán tucatnyi apa-fiú relációval szembesül (a McDonald’s-ban falatozó kisiútól és vasárnapi apukájától kezdve a kocsmában az angyalokról diskuráló kiscsaládon keresztül egyenesen a biblikus atya-fiú kapcsolat megidézéséig), saját, édesapjához fűződő nem túl felhőtlen kapcsolatát is megpróbálja mintegy „posztumusz módon” helyreállítani.

A regény tulajdonképpen két, egymással helyenként összefüggő, ám alapvetően különböző síkot jelenít meg, amelyeket mégis összefog az elbeszélő látszólag csapongó, valójában a legkisebb részletekig megkomponált előadásmódja. Az egyik réteg a

történet jelen ideje, amelyet Vertesz kvázi kommentátorként, „élőben” beszél el, „közvetítésének” egyszemélyes célközönsége pedig kizárólag az emlékezetében megidézett apa figurája. Az elbeszélés egy belvárosi kocsmában kezdődik, valahol a Ferenciek tere közelében a délutáni órákban, és hajnaltájt a kiindulóponttól nem messze ér véget. Ez alatt a néhány óra alatt annyi minden történik a főhőssel, mint talán eddigi életében együttvéve sem: megiszik összesen körülbelül kétliternyi tömény szeszt (kétszer is berúg tőle), legalább kétszer szerelembe esik, elalszik az új köztemetőben, orvhorgászokkal konfrontálódik, verekedésbe keveredik és még sorolhatnám. Az olykor igen banálisnak tűnő valós idejű eseményeket azonban folyamatosan megszakítja a másik elbeszélő réteg, amelyben az elbeszélő édesapjához fűződő múltbeli kapcsolatát próbálja értelmezni, helyenként a transzcendencia magaslataitól sem visszariadva (ilyen például az angyalok és ördögök, menny és pokol ellentétének

állandó hangsúlyozása, vagy a névmágiával való trükközés – holott Vertesz többször is leszögezi a regényben, hogy ő nem egy „ezoterikus fasz”). A két, egymástól helyenként erősen elütő szövegszintet mégis összeköti egymással annak hangsúlyozása, hogy a megszakítatlan, áradó szövegfolyam megszólítottja senki más, csakis a mennyben vagy pokolban (Vertesz szerint inkább az utóbbiban) felsejlő apa alakja lehet. Az olvasó néha el is felejt, hogy valójában csak „leskelődőként” lehet jelen az apához intézett belső monológ nyomon kövétésekor, az elbeszélő azonban lépten-nyomon megszólítja a tudatában jelenlévő „apa-ideát”, így a befogadót is olykor az az érzés ragadhatja magával, mintha illetéktelen behatolóként hallgatná ki a bensőséges vallomás-sorozatot.

A *Szaggatott vonal* legnagyobb értéke fent említett kettősségében rejlik: a szüzsé szintjén a regény egy Grand Theft Auto-epizód színvonalán mozog, a szándékosan alsó regiszterbe helyezett történetet azonban olyan hite-

lesen megalkotott nyelv beszéli el, amely lehetővé teszi a mélyebb tudati tartalmak mintegy észrevétlen felszínre emelését. Egressy Zoltán regénye mindenekelőtt a magányról szól: az úrról, amelyet az életében gyűlölt, mégis hiányolt apa elvesztése hagyott maga után. •

Reichert Gábor

Bevezetés a fétispoétikába Így érts Bauxithoz

(Nemes Z. Márió: Bauxit, Budapest, Palimpszeszt–PRAE. HU, 2010.)

Nem akarok és nem is tudnék vitatkozni azokkal, akik előttem foglalkozván Nemes Z. Márió kötetével jócskán kikövezték a költészetéhez vezető utat. *ABauxital* a második kötetes szerző annak a kétezres években útnak induló, azóta már-már közhelyszerűen hivatkozott generációnak a tagja, amelyet telepcsoportnak neveztek. Mára ugyan ez a

formáció feloszlott, de Nemes Z. ebben a kötetben is hozza a formát. Hogy ez itt miért kurzív, ahhoz íme néhány kavics a fent említett interpretációs ösvényről.

A magyar költészetben sokban újat hozó, a vizualitás és a testrepresentáció problematikussága, valamint a neo-avantgárd performance esztétikájához húzó lírát Dunajcsik

Mátyás Bacon felől közelíti meg. Párhuzamba állítja az előző kötet (*Alkalmi magyarázatok a húsról*) szövegeit a 16. században élt brit filozófus azon elméletével, hogy

az alakokat a festészetben ki kell ragadni a narratívából. Az így megjelenített testábrázolások megfosztatnak a realitástól és narratív viszonyaiktól. Színre lép tehát a test, amelyet a keresztény-polgári értékrend kulturális kódjai határoznak meg, és a biológiai testet hamisnikájával, melyek parciális éniideálokkal deformáló konzumkultúra (pl.: plasztikai szobrászat). Egy másik szemléletmód szerint (lásd: Nagy Csilla,

Műút 2011/03), amely Bauxitot a Hans Belting által megfogalmazott test reprezentációs válsága felől közelíti meg. A testet minél inkább kutatja a biológia és a genetika, annál kevésbé lesz szimbolizációra alkalmas kép, s ezáltal szükségessé válik egy másik test kitalálása. Ehhez a húsig kell hatolni, darabokra kell bontani a testet, hogy rálássunk a testiségre.

Annál is inkább, mivel a Bauxitversei olvashatók valamiféle szexuális konnotációktól mentes fétisversként is. A kötet fő szervezőeleme

ugyanis a dekonstruált, szét- szabdalt testek újraírása, az egységesnek tudott szervezetből különálló, a lét hordozójaként külön konceptualizálható entitásként. Ha összevetjük ezt az eljárást a mainstream pornófilmek képalkotási technikájával, melyek parciális objektumként kezelik a testrészeket (a kötetben ezt az olyan címek őrzik, mint a SZEM, MELL, AGY, FÜL, LÁB, KÉZ,

FOG, FEJ), és amelyek a testet csupán testmezők megszabott sorrendű montázsaként jelenítik meg, furcsa egyezést találunk.

Barthes szerint a tekintet irányának a megszabása, illetve a perspektíva működés-módja maga is fetisisztikus. Ő Diderot-t idézi: *„Egy jól megszerkesztett kép egyetlen nézőpontra zárt olyan egész, melynek részei egymással versengve a közös cél érdekében úgy állnak össze természetes egésszé, mint egy állat egyes testrészei; így egy festményrészlet, melyen összevisz-sza, véletlenszerűen, arányok, és egység nélkül vannak az alakok, meg sem érdemli az igazi kompozíció elnevezést, mint ahogyan egy darab papírra vetett láb, orr és szem sem nevezhető sem portré-nak, sem emberábrázolásnak”*. A test egésze válik tehát képpé: az egyes szervek, *„melyeket a képkivágás csoportosítóvá vonzóvá tehet, egyfajta transzcendenciaként funkcionálnak, ami nem más, mint az»alak«maga”*.³ Ez a mikrorealista szemlélet különösen igazolódni látszik a *Láb* című versben, amely ráadásul hasonló motívumokkal operál, mint az előbbi citátum.

A transzcendencia hívószó sem véletlenül merült fel, gondoljunk csak az első ciklusra, mely az *ami nincs emberbencímet* viseli. A fogalom kapcsán megidéződhet bennünk a Nemes Z. előképeként emlegetett Hajas Tibor munkássága is, aki egyes szövegeiben a szent és profán közötti határátlépés lehetőségeit járja körül – nem kevésbé kegyetlen viszonyrendszerrel, mint a *Bauxit* verseiben. És ha már felidézttük, Hajas akcióihoz (a Ludwig Múzeum megújított állandó kiállításán látható az egyik-ről készült tabló) hasonlóan, a *Bauxit*ban is jelentős szerepet töltenek be (főleg a *Regina népe* ciklusban) a klinikai szituáció-ésban ábrázolt csonka és betegsé-
gük miatt idegenanyagúként megértett testek. Fenyegető függésben létesítenek szimbi-
ózist bizonyos gépekkel, melyeknek csak a testnyílásokba helyezkedő részeit (csöveket, hőmérőket) láttatják velünk a versek.

A grammatikai személyek és Regina is hasonlóan kiragadott elemek, mint a testrészek, a neveket ezek egyikével sem köthetjük össze. Éppígy

a magát saját daganatként („a daganatom vagyok”, Mell) definiáló én is folyamatos reakciói révén van csak jelen, amelyek még jobban kihangsúlyozzák a testi entitásokra vonatkozó állítások borzasztó blódségét (pl.: „Az öregasszony fejéből kinő / egy összekötözött kéz. / Hiába rá-viszonyára. A kötet alapvezogatom, / nem tudok üdvözölni.” tően - Öreg). Regina (aki lehet, hogy újrakontextualizál és összerak Judit) a másik referenciájaként megjelenik meg több helyen, de ő sem lokalizálható egy konkrét, egész szervezetben. Igazából a kötetben csak Marnó János alakja tűnik annak, ami.

Csakúgy mint random alakokban, alanyokban, testrészekben, szövegtípusokban is változatos, gazdag a könyv. A meglepő szövegtípusok gazdagsága nem alakul át artistikus pózzá, hanem reflektál a folyamatosan együtt játszó arány és aspektusváltásokra. A kétsoros, szinte aforizmaszerű versekből („lassan hullik a holdból sok kicsi kéz” – Kéz) a versszakokba tördelt (rímes és rímtelen) szövegeken keresztül eljutunk a prózaversszerű, margóig tördelt szövegekig.

„Mióta a bauxitbányák üledékét a nyugati völgyekbe sodorta

az eső, a faluban nincsenek többé tiszta lányok.” (Bauxit)Lehet, hogyha egy évvel később jelenik meg a kötet, a *Vörös iszap* címet viselné, mely éppen úgy reflektálhatna a másik fontos szövegszervezőerőre, a gép-gyár-ember-társadalom / egy összekötözött kéz. / Hiába rá-viszonyára. A kötet alapvezogatom, / nem tudok üdvözölni.” tően nyomasztó. Szétszed, újrakontextualizál és összerak Judit) a másik referenciájaként egy olyan testképet számunkra, amely elég hihetelen szögből láttatja azt a gép – ember uralta világot, amelyben élünk. •

Braun Barna

Jegyzetek

¹ Dunajcsik Máttyás, „Irgalom a húsnak”, *Holmi*, 2007/9.

² B elting , Hans, „A test képe mint emberkép” (ford. Kelemen Pál), *Vulga* IV/ 2, 36

³ Barthes , Roland: „Diderot, Brecht, Eisenstien” (ford. Morvay Zsuzsa), *Metropolis* 1998/ ősz, 161.

Vajdasági labdajátékok

(Rituális labdajátékok,
Forum Könyvkiadó, 2010)

A 2010 végén, az újvidéki Forum Könyvkiadó gondozásában megjelent *Rituális labdajátékok* című antológiában tizenkét vajdasági szerzőt ismerhetünk meg. A kötetet a Híd folyóirat főszerkesztője, Faragó Kornélia szerkesztette, Barlog Károly, Bencsik Orsolya, Benedek Miklós, Aaron Blumm, Danyi Zoltán, Jódal Kálmán, Kiss Tamás, Mirnics Gyula, Pressburger Csaba-Saul, Sirbik Attila, Szerbhorváth György és Terék Anna szövegeiből válogatva, akik sem általános, sem irodalmi értelemben nem tartoznak egy generációhoz, hiszen közülük többen szerepeltek korábban más antológiában, illetve rendelkeznek megjelent vagy még megjelenés előtt álló, önálló kötetekkel, és vannak, akiknek a Hídon túl ez az első megjelenésük.

A cím mögött álló koncepció megértéséhez említést kell tenni arról, hogy a rituá-

lis labdajátékoknak a közép-amerikai kultúrákban volt jelentős hagyománya, több romvárosban is fönmaradtak az erre szolgáló pályák. Két csapat játszott egymással különleges védőfelszerelésben, a játék célja pedig az volt, hogy – csak bizonyos testrészeikkel érintve az akár négy kilós kaucsuklabdát – átdobják azt egy kőgyűrűn, melyet egy a pályát szegélyező falon, több mint hat méteres magasságban rögzítettek. Egyes források szerint a játék az életért folyt, a győztes csapatkapitány ugyanis egy obszidiánkéssel fejét vette a vesztes kapitánynak, ezáltal mutatva be áldozatot az isteneknek. Arról, hogy jelen esetben ki kinek veszi a fejét, s hogy ez az allegória miért nem a legszerencsésebb választás az antológia kapcsán, arról majd a későbbiekben szeretnék beszélni.

A kötetben kivétel nélkül igényes, jól vagy épp szépen kidolgozott szövegek olvashatók, ezért részben ezek, illetve a terjedelmi korlátok miatt sem térnék ki az egyes szerzők bemutatására, s nem

törekednék leegyszerűsítő értelmezésekre, már csak azért sem, mert többségük nem ítélné meg pusztán az itt szereplő szövegek alapján. Amint a rituális labdajátékokat különböző súlyú labdákkal játszották, úgy a szerzők is különböző „irodalmi súlyal” rendelkeznek – legalábbis számomra ezt a megközelítést sugallják a bemutatkozóoldalak szélén elhelyezett félbevágott fekete köridomok –, ezért közülük most azokat szeretném csak kiemelni, akikről úgy gondolom, hogy stílusuk vagy témaválasztásuk miatt valamivel nagyobb súlyal rendelkeznek, s a jövőben színesen találkozónék a nevükkel önálló köteteken.

Barlog Károly Kovács Istenke-történetei szellemes, sokszor nyelvi játékokra épülő rövid elbeszélések, melyek mint Szabó Szilvia írja az utószóban, egy „isteni funkcióval rendelkező” szereplőről szólnak, illetve annak lehető leghétköznapibb pillanatairól: a reggeli vécézéstől kezdve a káromkodáson át a kávé emésztésre gyakorolt kellemtelen hatásáig. Bár a humor

jelentős része a szent és profán klasszikus ütköztetéséből származik, e történeteknek mégsem ez a lényegük, hanem sokkal inkább az isteni szerepkörrel járó kötelességek és elvárások – melyeket az angyalok olykor számon is kérnek – illetve Kovács Istenke hétköznapi vágyainak ütköztetése.

Kiss Tamásnál az irónia, a szándékolt modorosság és az ezekből fakadó humor kerül előtérbe, egységes, következetes prózanyelvbe sűrítve, mely lendületesen és nyelvi kimunkáltsága miatt élvezetesen olvasható szövegeket eredményez. Az antológiában olvasható elbeszélései tematikai egységet mutatnak abban, hogy az emberek közötti nézőpontok különbözőségének problematikája köré csoportosulnak, melynek jó példája a *Szem-pontok*

Kiemelném továbbá Sirbik Attila vajdasági térbe ágyazott gyermekkori emléktöredékekből építkező, *St. Euphemia* című regénytöredékét, mely remélhetőleg a választott mottó („*De mikor eljő a teljesség, a rész szerint való*”

egyszerűen igénytelennek tartom. Tekintettel arra, hogy ezek forrásmegjelölés nélkül, szinte egy az egyben átvett idézetek egy rövid keresés után bárki által megtalálható weboldalról, ez az előszó körülbelül annyit ér, mint egy a határidő előtti utolsó éjszakán, az internetről összeollózott, középiskolai házidolgozat, amelyet rendszerint elégtelennel szoktak „értékelni”. Emellett egy antológia előszavának az lenne a feladata, hogy megmutassa, mi a közös a bemutatott szerzőkben. Ez a rövid bevezető azonban semmit nem mond arról, miért szerepelnek épp ők egy kötetben. De még csak az irodalomról sem, melynek úgy tűnik, ugyanakkor allegóriája kívánna lenni. Bár egy olyan korban, amikor az irodalom jelentősége folyamatosan csökken, szerencsétlenül tartom véresen komoly játékok s elveszthető emberfejek említését, hiszen ez azt feltételezi, hogy a játéknak tétje van, az pedig kérdéses, hogy az irodalomnak van-e bármiféle tétje. Az allegória egyetlen használható eleme az, amit Szabó

Szilvia is kiemel az utószóban: „[a]hogy a rituális labdajátéknak, e kötetnek is az a célja, hogy a »labda« ne essen a földre – de a levegőben tartás (részben) már a befogadó felelőssége is”, hiszen ez tökéletesen rámutat annak fontosságára, hogy a kritika felfigyeljen ezekre a szövegekre, és az értelmezés által mozgásban tartsa őket. Ennek ellenére Szabó Szilvia utószavát sem látom feltétlenül szükségesnek, mert véleményem szerint egy antológiához nem szerencsés másodlagos irodalmat csatolni, és mintegy előzetes irodalomtudományi elemzéseként oldalakon át taglalni a műveket. Az olvasó így a kötetrel együtt mintegy használati utasításként kész stratégiákat kap arra vonatkozólag, hogyan kéne vagy érdemes olvasni, ennek meghatározása azonban éppen a kritika feladata lenne. Ha egy antológiát veszek a kezembe, akkor a benne szereplő szerzők érdekelnek, és semmiképpen sem szeretnék variálódó szubjektumokról, meg a banalitás fabulakonstruáló szerepéről olvasni, a statikus kép(ek) dinamizálódásának

lirizálódásáról már nem is beszélve.

Az imént említett hibák természetesen eltörpülnek a szerzők kiválósága mellett, magam is csak azért hoztam fel őket, mert úgy gondolom, hogy ilyen irodalmi teljesítmény mellett többet érdemelnének azoktól, akik az antológia létrehozásáért és kiadásáért felelnek. *ARituális labdajátékok* tehát mindenképpen ígéretes tehetségeket szóltaltatott meg, s legtöbbszörük felé nagy várakozással tekintek. •

Radnóty Zoltán

Az egységes férfi

(Kőrösi Zoltán: *A hűséges férfi*, Kalligram, 2011.)

Kőrösi Zoltán *A hűséges férfi* című új novelláskötetének címe kissé félrevezető. A jelző ugyanis túlságosan összenőtt elsődleges jelentésével, amely a házastársra, élettársra, általában az aktív párkapcsolatra vonatkozik. A húsz novella közül néhány valóban tartal-

mazza ezt az összefüggést, vannak azonban olyanok, amelyek a hűségnek egészen más formáját mutatják be: hűség az egykori lakóhelyhez, egy álomhoz, egy emlékehez. Nem kell minden írásban a hűséges férfit keresnünk, hiszen olvashatjuk akár úgy is a könyvet, hogy a címmel saját magára utal a szerző.

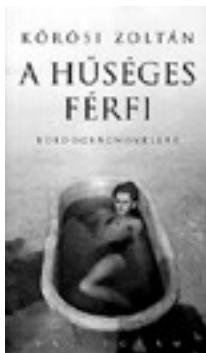
Amikor a kötet végére érünk, elgondolkozhatunk, mire is vonatkozott az alcím: *Boldogságnovellák*. A szerzemények éppen hogy csak áttételesen szólnak a boldogságról vagy annak lehetőségeiről. Ennél jóval komorabb és árnyaltabb érzetek működnek a szövegekben: olvashatunk itt egyhangúságról, idegtépő monotonitásról, unalomról, keserves magányról is, de sérelmekről és halálról, sőt még egy öregasszony arconköpéséről is. A boldogságról – nos, annak leginkább csak az emlékére számol be egy-egy elbeszélés. Sokat mond, hogy a kötet közepén helyet foglaló, *Boldogság* című novella szereplője számára „nem az a kérdés, hogy van-e boldogság, nem is az a kérdés, hogy

mi a boldogság, a szenvedés hiánya, az a boldogság”(74.), és ha az őt elhagyó, elhunyt feleség ajtajához csöndben odalopózva, hallgatózáskor azt képzelheti, hogy odabentről a nő lélegzete hallatszik ki.

E meglátás alól talán csak a Szeretnicímű novella kivétel. Ennek hőse, a doktor, aki sokat mesél ifjúkoráról, hosszan írja körül, hogyan élte át a boldogságot, hogyan lett rajta úrrá ez az érzés egy napsütötte reggelen: „Hiszen ez az. Ez a boldogság. Valami, ami szinte kipattan, onnan belülről, nincsen értelme, nincsen oka és célja sem. Mi több, nyilván éppen ez a természete. Hogy csakis értelem, cél és ok nélkül.”(41.) Csupán azért támadhat itt kétes benyomásunk, mert kissé morbidnak hat, hogy a doktor Kati néni férjének a halálos ágya fölött feledkezik bele a gyermekkori boldogság emlékébe – később Kati nénivel az életét köti össze; a történet végén még az öregkori boldogságnak is szinte vegytiszta példáját ta-

láljuk. Egyedül a befejezés az, ami kilóg az összefüggésből, hiszen az utolsó három bekezdés hirtelen, a semmiből egy teljes novellára való új témával szolgál.

Az emlékezés egyébként elsődleges szerepű a történetek elbeszélésmódját tekintve. A szereplők egyszer gyermekkorukra, máskor fiatal- vagy felnőttkorukra emlékeznek vissza, legtöbbször arra az időre, amikor a boldogság még megélt, nem csupán emlékekben élő élmény volt. A Csempe özvegy férfiszerelőjének túlnyomórészt boldogtalan életén – akinek a története

nagy átfedésben van a már említett *Boldogság* hősével – emlékein keresztül tekinthetünk végig. De pont e novella példáján mutatható be az is, hogy az ismétlődéseknek mennyire hangsúlyos a szerepe Kőrösínél. A legyek, a sétálás, a babahaj, a napsugarak árnyjátéka mind a megismélt történeteket nyomatékosítják; visszatérés az ugyan-

olyanba, ami mégis más már egy kicsit. Az elbeszélő szinte manifesztálja: „*Nem mintha ez baj lenne, ez az ismétlődés, éppen ellenkezőleg, hiszen nincs is nagyobb öröm, mint az egyformaság, amiben megáll az idő.*” (19.)

Párhuzamos jellegzetesség, szinte együtt jár az ismétlődéssel: a monotonitás. A cselekvések és történések nemegyszer gépiesen ismétlődnek. Képletes példa erre a *Mag a hó alatt* egyedül élő Devecserije, aki az óbudai bútorgyárban húsz éve dolgozik gépbeállítóként, és sejtetőleg ez az élethelyzet vezetett sajátos elmeállapotához. A monotonitás általában hasonló baljós végzetet hordoz magában. A Teremtésben a lányról megtudjuk, hogy „*soha nem volt férjnél, s az évtizedek óta tartó hivataltal munka, az íróasztal mögötti üldögélés nem csupán a testét deformálta el jóvátehetetlenül, hanem a reményeit is rég eloszlatta.*” (83.) Az *Énekben* a lakókat egy állandó zaj zavarja, amely kapcsolatban áll Kárárszné anyósával; a néni egész is. álló nap ül az ablak előtt, és egy almát néz. A *Kattogás*-ban pedig egy mindent átható

zakatolás fordítja ki magából az világot. A monotonitás hol elmúlik, hol nem, de soha nem megnyugtató a végeredmény.

Mindez pedig összefüggésben áll a kötet egyik legjellemzőbb vonásával, az időkezeléssel. Mint már utaltam rá, e történetek legtöbbször életképek, tehát mintegy állóképként merevítik ki az egyes élethelyzeteket. Többféle eszközt mozgósít a szerző ennek érdekében. Van, hogy a cselekmény halad, de az ismétlődés időtlenség képzetét kelti. Van, hogy az emlékezés által válik másodlagossá az idő. De találunk több olyan novellát is, amelyben Mészöly *Filmjéhez* hasonló módon tekinthet körbe az olvasó egy helyszínen, ahol az elbeszélő szinte kimerevíti, vagy inkább csak nagyon lelassítja az időt, hogy bepillantást engedjen a helyszín egyes szereplőinek életébe, gondolataiba. Ezzel találkozhatunk a *Vasárnap* a *Nyár* és a *Szél* című írásokban

Azért van kiemelt jelentősége az idő efféle lelassításának, mert ezáltal válik teljessé

a Kőrösire jellemző elbeszélői technika. Egy-egy képet, képzetet vagy gondolatot szeret rendkívül részletesen kibontani, körülírni. Szeret olykor mélyre ásni a történesek értelmében, a gondolatok eredetében. Szeret elidőzni egy-egy szereplőjén, mint például a *Nyár* dohányzó öregasszonyán, akin keresztül egyébként közvetlenül is, egy az egyben találkozunk az időtlenség érzetével: „*Lassan, egészen lassan, szinte finomkodva emelte szájához a kezét, kinyújtott ujjakkal fogta a cigarettáját, amikor beleszipantott, illetve nem is szippantott, hanem hihetetlenül hosszan szívta, két oldalt egészen belappadt az arca [...] úgy szívta azt a cigarettát, hogy a szippantás a lehető legtovább tartson, kimentse őt mindenféle időből*”. (127–128.) Meglátásom szerint annak ellenére, hogy pont ez a fajta elbeszélés mód Kőrösi legnagyobb erénye, egyes helyeken – mint a legutóbb említett – már el lehet gondolkozni azon, nem válik-e szájbarágóssá.

Talán csak a filológusok számára lesz izgalmas egyszer, hogy a most már sokat

emlegetett *Nyár* című novella egyébként három, 2008-ban *A test öröme*, *Reggel* és *Irodalom* címen már publikált tárca öszszegyűrásából született. Montázszerű technikáján, körbetekintő nézőpontján meg is érződik kissé a nem összefüggő történetek egybedolgozottsága. Érdekes még, hogy az első eredetileg tavasszal, a második és harmadik pedig ősszel játszódik; az erre vonatkozó sorok persze ki lettek vágva, ahogy az *Irodalomból* az irodalomra vonatkozóak is.

Lényegét tekintve Kőrösi Zoltán egységes, erős novel-láskötetet tett elénk. Nyelvezete egyszerre andalító és folyamszerű, tiszta és jellegzetes. Azért nem süthető rá az egyhangúság pecsétje, mert bár történetei nyelvüket és elbeszélés módjukat tekintve nagyon hasonlóak, témái mégis változatosak és sokszor nagyon is eredetiek. •

Molnár Fábián

Az Apokrif megvásárolható a szerkesztőknél
és az alábbi helyeken:

ELTE BTK Jegyzetbolt
1088 Budapest, Múzeum Krt. 6–8. alagsor 112.
www.btk.elte.hu/jegyzetbolt.aspx

Ráday Antikvárium
1092 Budapest, Ráday utca 18.
www.bookself.hu

Írók Boltja
1061 Budapest, Andrásy út 45.
www.irokboltja.hu

E számunk szerzői

Berényi Csaba (1990), költő, újságíró-gyakornok (Szegedma.hu), *Szeged*
• **Braun Barna** (1990) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), a FÉL főszerkesztője, *Velence* • **Marton Réka Zsófia** (1987), egyetemi hallgató (PPKE-BTK), *Budapest* • **Nagypál István** (1987), költő, író, szerkesztő, *Budapest*
• **Németh Tamás** (1986) író, kritikus, egyetemi hallgató (PPKE BTK), *Hévíz* • **Nyerges Gábor Ádám** (1989) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), az Apokrif főszerkesztője, *Budapest* • **Opánszki Tamás** (1980), festőművész, *Budapest* • **Stolcz Ádám** (1989) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), *Budapest* • **Tarcsay Zoltán** (1987) egyetemi hallgató (ELTE BTK irodalomtudomány), az Apokrif szerkesztője, *Budapest* • **Tinkó Máté** (1988), egyetemi hallgató (ELTE BTK), *Békéscsaba* • **Torma Mária** (1988) egyetemi hallgató (ELTE BTK), *Budapest* • **Veress Dani** (1988) egyetemi hallgató (ELTE BTK művészettörténet–történelem), *Debrecen* •

